

VIA University College

LIA Bachelorprojekt, ID20-3, Idræt hold 3

73999, Prøve

Prædefineret information

Startdato:	01-04-2024 09:00 CEST	Termin:	Sommer 2024
Slutdato:	29-04-2024 12:00 CEST	Bedømmelsesform:	Dansk 7-trinsskala
Flowkode:	KS07060938		
Intern bedømmer:	Susanne Storm		
Intern bedømmer:	Nadia Møller Christiansen		

Deltager

Navn:	Majken Pedersen
Kandidatnr.:	b34447e0-36c7-ee11-a36e-005056b28d65
VIA-id:	303312@viauc.dk

Information fra deltager

Lærer/Underviser *:	Nadia Møller Christiansen & Susanne Storm
Anslag - besvarelse *:	79865
Dansk titel *:	Bachelorprojekt: Idrætsfagets spænd mellem teori og dannelse
Engelsk titel *:	Physical Education: The gap between theory and education

Tro og love erklæring *: Ja

Jeg bekræfter tillægs- Ja
aflevering af besvarelse
til biblioteket *:

Gruppe

Gruppenavn:	Bachelor - Kristine og Majken
Gruppenummer:	4
Øvrige medlemmer:	Kristine Langholm Birch

Idrætsfagets spænd mellem teori og dannelse

- Et bachelorprojekt om idrætsfagets flerdimensionelle perspektiver

Figur 1: Idrætsundervisning i folkeskolen <https://blog.folkeskolen.dk/blog-borneliv-dansk-skoleidraet/hvorfor-er-det-nu-lige-at-eleverne-har-idraet-i-skolen/121800>

Udarbejdet af: Kristine Langholm Birch (217663) & Majken Pedersen (303312)

VIA University College - Læreruddannelsen Aarhus C

Vejledere: Susanne Storm & Nadia Møller Christiansen

Antal tegn: 79.865

Afleveringsdato: 29/04/2024

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
<i>Problemformulering</i>	4
Afgrænsning	5
Læsevejledning	5
Forskningsoversigt	6
<i>Status på idrætsfaget 2022</i>	6
<i>Physical education and the art of teaching: transformative learning and teaching in physical education and sports pedagogy</i>	7
Metode - Undersøgelhedsdesign og empiri	7
<i>Kvalitativ metode: Interview - Samtalen som forskningsmetode</i>	8
<i>Fænomenologisk tilgang til bearbejdelse af interviewene</i>	8
<i>Dokument- og indholdsanalyse</i>	10
Teori	11
<i>Idrætsteori</i>	11
<i>Wolfgang Klafkis kategoriale dannelse</i>	12
<i>Handlekompetence som dannelsesideal</i>	14
<i>Læring i bevægelse, læring om bevægelse og læring gennem bevægelse</i>	15
Analyse	16
<i>Del 1: De interviewede idrætslæreres forståelse og inddragelse af teori og dannelse i undervisningen</i>	16
Planlægning af undervisning.....	16
Idræt som prøvfag.....	18
Dannelse i idrætsfaget.....	19
<i>Del 2: Dokument- og indholdsanalyse af faghæftet for idræt</i>	22
Vurdering af dokumentets validitet.....	22
Dannelse i idrætsfaget.....	23
Teoretiske dimension af idrætsfaget.....	24
<i>Opsamling</i>	26
Diskussion	26
<i>Del 1: Idrætsfagets kompleksitet</i>	27
<i>Del 2: Ny aftale om folkeskolen</i>	29
<i>Del 3: Refleksion over metodevalg</i>	30
<i>Opsamling</i>	32
Handleforslag	32
<i>Idrætsdidaktiske modeller</i>	32

<i>Konkret handleforslag</i>	34
Konklusion	35
Litteraturliste	36
Bilag	39
<i>Bilag 1: Semistruktureret interviewguide</i>	39
<i>Bilag 2 - Fænomenologisk bearbejdelse af interview</i>	40
Analyse af Peters interview opdelt i temaer	40
Analyse af Sebastians interview opdelt i temaer	43
<i>Bilag 3: Helle Rønholt - Almen handlekompetence</i>	46
<i>Bilag 4 - Venn-diagram til visualisering af handleforslag</i>	47

Indledning

Et afgørende spørgsmål inden for uddannelse er, om det primære fokus i folkeskolen skal være dannelse eller kompetencer. I kølvandet af skolereformen fra 2014 kom der et større fokus på læringsmålstyret undervisning, og spørgsmålet var ikke længere, "hvad vi skal lave", men snarere, "hvad vi skal lære" (Hansen, 2016). Netop dette spørgsmål er også aktuelt i idrætsfaget, som har udviklet sig fra at være et "pausefag" til at have samme status som de boglige fag (von Seelen, et al., 2020). Med implementeringen af reformen skulle den kropslige dimension i faget suppleres med en teoretisk eller fagsproglig dimension, hvilket sætter store krav til idrætslærerens planlægning.

Tager man et kig på idrætsfagets udvikling, fremgår det også tydeligt, at skolereformen fra 2014 har sat sit præg. Der er dels kommet et større fokus på mål og kompetencer, og idræt er tilmed også blevet et prøvofag. I den forbindelse er lærernes måde at forholde sig til faget også blevet ændret, da undervisningen præges af, at eleverne skal gøres klar til idrætsprøven i 9.klasse. Det bliver derfor idrætslærerens opgave at balancere mellem, hvordan man kan integrere teori og faglige begreber, men hvor praksis stadig må betragtes som essensen af faget (Madsen & Svendsen, Afsæt for en idrætsdidaktik, 2022). Idet idrætsfaget har fokus på krop og bevægelse, kan det noget andet end skolens øvrige fag, da krop og bevægelse har en særlig betydning i elevernes identitetsdannelse (Rostbøll, 2019). Set i et dannelsesmæssigt perspektiv, ligger et af de største potentialer i kompetenceområdet "idrættens kultur og relationer" (Rostbøll, 2019). Paradoksalt nok viser undersøgelser fra 2022 alligevel, at idrætslærere i den danske folkeskole primært fokuserer og inkorporerer kompetenceområdet "alsidig idrætsudøvelse" i idrætstimerne (Guldager, Andersen, Christensen, Bertelsen, & Christiansen, 2023). Netop dette rejser spørgsmålet om, hvordan idrætslæreren skal planlægge undervisningen, så eleverne opnår forskellige kompetencer, men stadig sikrer skolens dobbelte formål, som består både af dannelse og uddannelse. På baggrund af disse betragtninger findes det derfor relevant at undersøge følgende problemformulering:

Problemformulering

Hvordan arbejder idrætslæreren i udskolingen med inddragelsen af idrætsteori og hvilke muligheder og udfordringer giver det i forhold til fagets dannelsesmæssige aspekt?

Afgrænsning

Projektet afgrænses til at omfatte udskolingens idrætsundervisning, da det oftest er her, at fagets teoretiske del bliver aktuelt. I rapporten "Status på idrætsfaget 2022" bliver det konkluderet, at ordkendskab/sprog og skriftsprog, som er en del af at arbejde med teori i undervisningen, primært bliver anvendt i udskoling (Guldager, Andersen, Bertelsen, & Christiansen, 2023). Dette kan bl.a. forklares med afgangsprøvens indførelse, som har haft den betydning, at lærere primært i overbygningen har eksperimenteret med at inddrage teori i idrætsundervisningen (Christensen, At integrere idrætsteori og praksis i idræt, 2022). Det er dermed ikke sagt, at den teoretiske del af idrætsfaget ikke er relevant i indskoling samt mellemtrinnet, men at den står yderst centralt i udskoling, hvilket også kommer til udtryk i projektets empiriske grundlag.

Yderligere vil projektet anvende teori og didaktik, der relaterer sig til et dannelsesmæssigt aspekt for at kunne besvare problemformuleringen. Når man arbejder med et begreb som dannelse, som har mange betydninger og fortolkningsmuligheder, er det væsentligt at afgrænse feltet. Vi har derfor valgt at afgrænse projektet ud fra to teorier om dannelse, som er beskrevet i teori afsnittet, da det særligt er disse, der kommer til udtryk i litteraturen om idrætsfaget, vel vidende at der findes mange retninger inden for emnet.

Læsevejledning

Dette projekt indledes med en præsentation af de relevante forskningsprojekter, som bidrager til at nuancere og besvare problemformuleringen. Vi har valgt at inddrage en national forskningsrapport, *Status på idrætsfaget 2022 (SPIF-22)*, som belyser fagets udvikling samt et internationalt forskningsprojekt, *Sport, Education and Society*, der ser på idrætsfagets status globalt. Efter en præsentation af forskningsoversigten følger en beskrivelse af metodeafsnittet, der omfatter undersøgelsesdesignet og empirien. I metodeafsnittet vil der blive beskrevet de metoder, vi har valgt at besvare problemformuleringen ud fra. Herefter følger en gennemgang af projektets teoretiske ståsted, hvor der inddrages to forskellige dannelseteorier, samt præsenteres en definition af begrebet idrætsteori. Endvidere redegøres der for begreberne "Læring i bevægelse, Læring om bevægelse og Læring gennem bevægelse", da disse bliver relevante i projektets handleforslag. Analysedelen består af to dele. Første del er en analyse af de interviewede idrætslæreres forståelse og inddragelse af teori og dannelse i idrætsundervisningen. Anden del er en undersøgelse af faghæftet for idrætsfaget og omfanget

samt repræsentationen af dannelses- og teoribegrebet. For at belyse dette inddrages en dokument- og indholdsanalyse. I projektets diskussion drøftes idrætsfaget kompleksitet. Dette gøres med henblik på at reflektere over, hvordan idrætsteorien i undervisningen kan give muligheder og udfordringer for fagets dannelsesmæssige aspekt. I diskussionen vil projektet også diskutere det nye udkast til folkeskolen samt undersøgelsens metodiske til- og fravalg. Slutteligt bliver det konkretiseret, hvordan idrætslæreren kan arbejde med både teori og dannelse gennem idrætsdidaktiske modeller i projektets handleforslag. Projektet afrundes med en konklusion på problemformuleringen.

Forskningsoversigt

I arbejdet med at undersøge problemformuleringen og optimere vores undersøgelse er den forskningsbaserede viden, som vi læner os op ad, fundet både i nationale og internationale databaser. En af grundene til, at vi også har søgt internationalt, skyldes, at teoriinddragelse er forholdsvist nyt i Danmark, så for at besvare problemformuleringen mere nuanceret har vi inddraget udenlandsk forskning.

I databaserne er der blevet søgt på essentielle begreber såsom “idrætsteori, fagsprog, idrætsfaget og dannelse” samt deres synonymer og eventuelle oversættelser. Vi har derudover også været opmærksom på, at det skal være anerkendt litteratur og i søgen på forskning, er det blevet tilføjet, at resultaterne skulle være peer-reviewed og inden for perioden 2010-2024. I resultaterne er der især to studier, som er særlig relevante, og de vil blive præsenteret nedenfor. Disse studier er med til at validere påstande, der nødvendigvis ikke kan stå alene fra vores empiriske materiale.

Status på idrætsfaget 2022

Status på idrætsfaget 2022, også kaldet SPIF22, vil blive inddraget, da det er nyere forskningsbaseret data inden for idrætsfagets udvikling og status. SPIF er et projekt, som har til formål at undersøge idrætsfaget udvikling og belyse fagets status nationalt (Guldager, Andersen, Bertelsen, & Christiansen, 2023). Undersøgelsen er udarbejdet på baggrund af spørgeskemadata fra 594 idrætsundervisere (lærere eller pædagoger) samt efterfølgende interviews fra 21 idrætsundervisere. Disse data er med til at give et overblik over fagets udvikling siden de lignende datagenereringer fra SPIF 2018, 2011 og 2004. Spørgeskemaundersøgelsen har dog ændret sig over årene, så derfor er det ikke alle emner, der kan sammenlignes med tidligere data. Rapporten viser bl.a. at over halvdelen af underviserne

giver udtryk for, at prøven bidrager positivt til fagets status, men samtidig nævner de interviewede lærere, at udfordringer med prøven i idræt indebærer et øget fokus på karakterer og præstation frem for glæde og almen dannelse. Et andet resultat, som også fremhæves i rapporten, er undervisernes vurdering af formålet med idrætsfaget. Heraf ses at 83% af idrætsunderviserne mener, at formålet er, at eleverne “udvikler“ kropslige færdigheder”. Derimod har blot 27 % angivet, at formålet er at “udvikle teoretiske færdigheder” og dertil 35 % som mener, at formålet er at “blive kompetente til prøven i idræt” (Guldager, Andersen, Bertelsen, & Christiansen, 2023).

Physical education and the art of teaching: transformative learning and teaching in physical education and sports pedagogy

Ovenstående titel er et internationalt forskningsprojekt, som blev udarbejdet i 2018 og senere udgivet i et internationalt tidsskrift “Sport, Education and Society” i 2019. Mikael Quennerstedt står bag forskningsprojektet og argumenterer for, at det eneste bæredygtige mål for idrætsundervisningen er mere idræt, hvor eleverne lærer at være mennesker i verden på forskellige måder. I projektet argumenterer Quennerstedt for, at der er brug for, at faget genopfinder sig selv som et dannelsesfag ved at kigge på uddannelsens formål “hvorfor” før vi bestemmer os for “hvad” og “hvordan”. Dette forskningsprojekt er primært udarbejdet ud fra studerendes bachelor/ kandidatafhandlinger fra 2012 i Health and Physical Education Teacher Education. I alt blev der indsamlet 81 bachelor/kandidatafhandlinger, hvoraf 30 af dem blev undersøgt nærmere. Disse afhandlinger er genstand for projektets udformning og er blevet analyseret med henblik på at forstå, hvordan de studerende forberedes metodologisk til at reflektere og argumentere som kommende idrætslærere. Studiet bidrager i denne opgave til en dybere forståelse for idrætsfaget i et internationalt perspektiv, og netop hvilke kvaliteter man tillægger idrætsundervisningen (Quennerstedt, 2019).

Metode - Undersøgelsesdesign og empiri

I dette afsnit vil vi redegøre for, hvordan vi har undersøgt vores problemformulering og hvilke metodiske overvejelser, der ligger til grund for projektet. Afsnittet er opdelt i tre underpunkter, som hver især redegør for et metodisk grundlag, der bliver anvendt i projektet. Overordnet set anvender undersøgelsen mixed methods, hvilket vil sige, vi gør brug af mere end én metode til indsamling af data. I den forbindelse får projektet forskellige typer af data, som kan nuancere undersøgelsen. Inden for mixed methods har vi foretaget en triangulering. En triangulering er en betegnelse for at sammenligne flere undersøgelser af det samme fænomen for at styrke

projektets validitet (Ahrenkiel, 2020). Vi har valgt at bruge både en kvalitativ metode bestående af et interview og en dokumentanalyse, men også en mere kvantitativ metode i form af en indholdsanalyse af dokumentet. Begge metoder har fokus på at undersøge samme fænomen, som er idrætsfagets teoretiske og dannelsesmæssige perspektiver.

Kvalitativ metode: Interview - Samtalen som forskningsmetode

I undersøgelsen af, hvordan idrætslæreren arbejder med inddragelse af idrætsteori i undskolingen samt hvilke muligheder og udfordringer, det giver fagets dannelsesmæssige aspekt, har vi interviewet to lærere. Interviewet er et redskab i den kvalitative forskningsmetode og repræsenterer en af de mest udbredte tilgange til kvalitativ forskning (Tanggaard & Brinkmann 2015). Ved at bruge interviews får vi mulighed for at fokusere mere på enkelte menneskers oplevelser, og på den måde skaffer vi viden om menneskers erfaringer. Vi har valgt at udarbejde vores interviewform ud fra en semistruktureret tilgang, hvor vores spørgsmål er lavet på forhånd. Næsten alle spørgsmålene har en åbenhed, så vi i samarbejde med interviewpersonen, kan have en samtale med en bestemt retning, men ikke et fast slutmål. Vores interviewguide er udarbejdet med baggrundsviden i Kvale og Brinkmanns kriterier for et semistruktureret interview, hvor der bl.a. er fokus på graden af korte interviewspørgsmål og længere svar for interviewpersonens side (Kvale & Brinkmann, 2009). Samtidig er det en fordel at starte med hvad-spørgsmål, da man kan tematisere disse spørgsmål på flere og ofte mere nuancerede måder (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Dette bliver afspejlet i vores interviewguide, som fremgår i bilag 1. Vores interview er begge blevet optaget og derefter transskriberet for at kunne få et overblik over den indsamlede data og senere bearbejde det.

Fænomenologisk tilgang til bearbejdelse af interviewene

Fænomenologi er læren om det, der kommer til syne eller fremtræder for ens bevidsthed (Jacobsen, Tanggaard & Brinkmann, 2015). Grunden til, at vi har valgt at arbejde med en fænomenologisk tilgang, er, fordi det bidrager til en dybere forståelse af menneskers levede erfaringer ved at søge bag om de opfattelser, vi tillægger fænomener i vores verden. På den måde bliver deres virkelighed sandhed og derfor relevant at bruge i forbindelse med at svare på problemformuleringen.

Vi har herunder valgt at arbejde analytisk med interpretative phenomenological analysis (IPA), som er en analysemetode, der arbejder med, hvordan individet udforsker deres oplevelser. Her er det vigtigt at understrege, at vi ikke er tilgået interviewet med en bestemt forhåndsindtaget forventning, men med mere generelle spørgsmål, som vi ønsker at udforske (Langdridge,

2007). I arbejdet med at analysere vores interviews har vi brugt en tematisk analyse, som er den gængse metode inden for IPA. Hovedpointen i analysen er at identificere de vigtigste temaer, hvilket sker ved at arbejde på forskellige trin (Langdridge, 2007). Første trin er at læse og genlæse transskriberingen af interviewet med fokus på at få et overblik over det sagte. Her nedskrives undervejs umiddelbare tanker om bestemte udtalelser for at skabe mening og senere kunne arbejde med det temabaseret. Trin to er derefter at skrive mere konkrete kommentarer og refleksioner. Her har vi valgt at dele udvalgte citater op i en margen og vores umiddelbare tanker op i en anden. Et eksempel på dette kunne være:

Citat	Umiddelbare tanker
<p>“Men det går jo fra det der med, at eleverne er hernede (i idrætshallen) og nu skal i prøve at efterligne et eller andet og kopiere det, og så senere skal de prøve bodystorme hvorefter de skal udvikle noget selv og øve det perfektionerede”</p>	<p>Han laver øvelser der egentlig er meget frie, hvor eleverne selv får mulighed for at udtrykke sig, men har fokus på at det skal ende ud i noget som er perfektioneret</p>

Det næste trin har derefter fokus på at opstille nogle temaer og forbinde dem til den originale tekst. Nogle temaer vil overlappe, og andre temaer har måske brug for undertemaer. Vi har i vores bearbejdelse af interviewene valgt at opstille en tredje margen, med de temaer som vi kan forbinde med teori, og det vi gerne vil undersøge.

Citat	Umiddelbare tanker	Tema
<p>“Men det går jo fra det der med, at eleverne er hernede (i idrætshallen) og nu skal i prøve at efterligne et eller andet og kopiere det, og så senere skal de prøve bodystorme hvorefter de skal</p>	<p>Han laver øvelser der egentlig er meget frie, hvor eleverne selv får mulighed for at udtrykke sig, men har fokus på at det skal ende ud i noget som er perfektioneret</p>	<p>Inddragelse af idrætsteori Idræt som prøvefag Dannelsesaspektet udfordres</p>

udvikle noget selv og øve det perfektionerede”		
---	--	--

Derefter har vi nedskrevet temaer og kategoriseret dem i over- og undertemaer. I vores arbejde er vi kommet frem til følgende temaer, som ligger til grund for vores analyse.

Tema 1: Planlægning af undervisning med et tilhørende undertema: Didaktiske til- og fravalg under planlægning af idrætsundervisning.

Tema 2: Idræt som prøviefag med et tilhørende undertema: Inddragelse af idrætsteori i undervisningen

Tema 3: Dannelse i idrætsfaget med to tilhørende undertemaer: Dannelsesaspektets muligheder i idrætsfaget og dannelsesaspektets udfordringer i idrætsfaget.

På trin fire har vi tematisk opdelt interviewene og kobler det sammen med det originale interview gennem specifikke citater med sidetal og linjenummer, hvilket kan ses i bilag 2. Ved netop at bruge denne metode, kan vi bl.a. undersøge et emne som dannelse, som er et meget komplekst emne, hvor ens opfattelse af begrebet hænger sammen med de opfattelser, individet har af verdenen.

Dokument- og indholdsanalyse

I arbejdet med at undersøge, hvordan idrætsteori og dannelse ses i folkeskolen, vil der blive foretaget en dokumentanalyse af faghæftet for idrætsfaget. Med udgangspunkt i dokumentanalysen vil der blive undersøgt, hvorvidt det dannelsesmæssige aspekt medtænkes i faghæftet og samtidig også, hvordan den teoretiske dimension står beskrevet. Årsagen til, at vi vil udarbejde en dokumentanalyse, skyldes, at den type data, som kan genereres gennem dokumenter, adskiller sig fra den type af data, som vores interviews kan bidrage med (Lynggaard, 2015). Til forskel fra vores interviewmetode, som bidrager til data, som et udtryk for respondentens efterrationalisering af udviklingen af idrætsfaget, kan et dokument bidrage med data, som udtrykker det rationale, som dokumentet er et udtryk for. Vores dokumentanalyse indeholder først en præsentation af dens afsender, type af dokument samt tidspunktet for dokumentets publicering (Lynggaard, 2015). Derudover vil der også blive introduceret en tilgang til, hvordan man kan vurdere dokumentmaterialets kvalitet, som går på dokumentets autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og mening (Lynggaard, 2015). Disse

fire kriterier vil blive uddybet i selve analysen. Under dokumentanalysen inddrages der også en indholdsanalyse. Denne analysemetode betegner en kvantitativ tilgang til diverse materialer, og målet med en indholdsanalyse er at afkode indholdet i dokumenter på en systematisk måde. Indholdsanalyser vil ofte benytte sig af statistik til at beskrive forekomsten af bestemte ord. Dette er relevant i forhold til projektet, fordi vi gerne vil undersøge vægtningen mellem bestemte begreber i faghæftet for idræt (Aarhus Universitet, Indholdsanalyse, u.å)

Teori

Til at starte med vil der blive præsenteret den teori, som ligger til grund for projektet. Der vil først blive belyst, hvad der menes med idrætsteori, da dette er et bredt begreb, der kan have mange fortolkninger, alt efter hvilken læser man er. Derudover vil projektet redegøre for hvilke dannelsesmæssige teorier, som opgaven læner sig op ad. Når man undersøger idrætsfagets didaktik, er der især to teorier, som er gennemgående. Den ene er Wolfgang Klafkis teori om kategorial dannelse, og den anden er Helle Rønholts teori om almene handlekompetencer. Projektet finder sit ståsted i disse teorier, og der vil derfor blive redegjort for, hvad det indebærer. Til sidst vil der blive redegjort for begreberne "læring i, læring om, og læring gennem", da denne teori vil blive anvendt i projektets handleforslag

Idrætsteori

I forhold til at undersøge hvordan idrætslæreren arbejder med inddragelsen af idrætsteori i undervisningen, er det vigtigt at klargøre, hvad der menes med idrætsteori. Idrætsfaget indeholder som nævnt indledningsvis ikke blot en kropslig dimension, men også en teoretisk dimension. Dette hænger sammen med det øgede fokus på kompetencemålstænkningen, som har bundfældet sig i den danske folkeskole siden folkeskolereformen fra 2014. Ifølge Alexander von Oettingen, Dr.pæd. opnår man først kompetencer, når man ikke bare ved og kan, men også ved om sin viden og kunnen (Knudsen & von Seelen, 2019). Med indførelsen af idræt som prøfefag har det medført, at det ikke er nok at kunne beherske kropslige færdigheder, da idrætsfagets vidensmål udgøres af teorien i undervisningen.

Først og fremmest er det væsentligt at definere, hvad der menes med teori. Teori kan ikke eksistere uden praksis, da man i teorien undersøger meningen med praksis. Derudover søger man også viden om, hvorfor praksis udfolder sig, som den gør, og slutteligt hvordan praksis kan forbedres (Christensen, At integrere teori og praksis i idræt, 2022). Teori i

idrætsundervisningen kan forstås og udføres på flere forskellige måder, da den både kan være adskilt fra den praktiske del, hvor undervisningen afvikles i et normalt klasselokale. Derudover kan teorien være en integreret del af undervisningen enten i starten eller slutningen eller som en timeout undervejs i undervisningen (von Seelen, et al., 2020). I SPIF 22 fremgår det, at størstedelen af underviserne bruger ordet "teori", som en samlet betegnelse for idrætsfagets fagbegreber. Flere undervisere forklarer dertil, at teorien udgør "idrættens sprog" og er medvirkende til at sprogliggøre og skabe sammenhæng mellem de forskellige elementer i faget (Guldager, Andersen, Christensen, Bertelsen, & Christiansen, 2023). Teori i idrætsfaget trækker på forskellige områder bl.a. humaniora, samfundsvidenskab, naturvidenskab samt til mere fagspecifik teori indenfor f.eks. boldspilsfamilier, musikforståelse og træningslære. Under disse forskellige områder eksisterer der forskellige begreber og optikker, som netop bidrager til en mere nuanceret forståelse af idrætsfaget (Christensen, At integrere teori og praksis i idræt, 2022).

Den teoretiske dimension, som også kaldes den sproglige dimension, indgår som en tydelig del af Fælles Mål for idrætsfaget (Knudsen & von Seelen, 2019). Ser man på læseplanen for idræt, så fremgår det, at elevernes sproglige udvikling skal være en central del af faget. Der står bl.a.: "Gennem idrætsundervisningen kan den sproglige udvikling understøttes ved at fokusere på fx idrætsfaglige begreber og fagord (...)" (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.53). I idrætsfagets vejledende færdigheds- og vidensmål er der også en tydelig progression i, hvordan udviklingen fra de yngste til de ældste klasser kan forekomme. Eleverne skal gå fra at have viden om fagord og begreber til at tilegne sig viden om komplekse fagord og begreber samt også at kunne anvende fagudtryk og begreber skriftligt (Knudsen & von Seelen, 2019). Teori i undervisningen er netop aktuelt både fordi Fælles Mål fra 2014 indeholder 98 vejledende vidensmål, men også fordi fagsproget og idrætsfaglig viden udgør en del af idrætsprøven efter 9.klasse.

Wolfgang Klafkis kategoriale dannelse

Når det kommer til at afdække, hvad dannelse betyder og forstås, er en væsentlig teoretiker Wolfgang Klafki. Gennem læsning af fagdidaktisk litteratur bliver det tydeligt, at mange aspekter af skolens dannelsesopgave læner sig op ad hans teori. Klafki mener, at undervisning, der ikke vedkender sig en bagvedliggende dannelsesteori, er meningsløs. Uden en uddannelsesorientering vil enhver pædagogisk handling være en famlen i blinde (Klafki, 2011). Dette gør sig også gældende for idrætsfaget, og det er derfor vigtigt at medtænke. Klafki

opererer med betegnelsen “kategorial dannelse”, som er en del af kritisk-konstruktivistisk pædagogik, og som har bidraget til en historisk redegørelse og nyfortolkning af dannelsestænkning (Rønholt, Dannelse og kompetencer, 2008).

I 1959 delte Klafki dannelsesteoriene op i to. Den ene bestod af materiale dannelsesteorier, der sætter indholdet i centrum for undervisningen, og den anden bestod af formale dannelsesteorier, som lægger vægt på, hvilke færdigheder det valgte stof fremmer hos eleven (Rønholt, Dannelse og kompetencer, 2008). I den forbindelse udviklede Klafki teorien om den kategoriale dannelse, som skulle være en middelvej mellem de to teorier. Den kategoriale dannelse opnås ved, at barnet tilegner sig kategorier, hvorigennem det kan forstå det samfund og den kultur, det lever i (Klafki, 2011). Et eksempel på dette kunne være et undervisningsforløb om cricket, men hvor eleverne også udvikler almene kundskaber om kultur, værdier og fairplay i de oplevelser og erfaringer, som de gør sig i spillet. I den kategoriale dannelse peger Klafki på, at undervisningens formål er at hjælpe eleverne gennem erfaringer, og at kategorisere fænomener, som hjælper dem med at forstå mere og bedre. I den forbindelse præsenterer han den dobbeltsidige åbning og det eksemplariske princip.

Den dobbeltsidige åbning handler om, at barnet åbner sig for verden, og at verden åbner sig for barnet, og dette kan f.eks. ske gennem det eksemplariske princip, som den kategoriale dannelse bygger på (Klafki, 2011). At undervisningen skal være eksemplarisk handler om, at undervisningsindholdet skal være forbilledligt, og man gennem eksempler forbinder det fundamentale med det elementære. På den måde kan eleverne forbinde indsigt i faget og fagets metoder med de problematikker, som de møder både her og nu, men også i fremtiden. I den anledning mener Klafki, at man skal vælge undervisningsindhold efter tidstypiske nøgleproblemer for at understøtte elevernes dannelse. De tidstypiske nøgleproblemer består af relevant indhold, som skal knyttes til problemer, der både er fælles og individuelle. Han nævner selv problematikker som freds-, ulighed-, og miljøspørgsmålet som indholdsvalg for undervisningen, da det er problemstillinger, som altid er aktuelle (Klafki, 2011). I idrætsfaget kan der findes mange eksempler på, hvad der kunne være tidstypiske nøgleproblemer. Et klassisk eksempel kunne være, at man i dag oplever en samfundsmæssig udvikling, hvor blufærdighed over kroppen er et udbredt fænomen. Der er en stigende tendens til, at eleverne ikke vil gå i bad efter idræt, hvilket kan være et udtryk for en tidstypisk kropsforskrækkelse (Rostbøll, 2019). Ved f.eks. at arbejde med disse identitetsproblemer og lade eleverne

reflektere over lignende problemstillinger, kan de få en oplevelse af at blive medansvarlige og dermed bidrage til deres dannelsesproces (Klafki, 2011)

Handlekompetence som dannelsesideal

Det andet dannelsesbegreb, som bliver inddraget i forbindelse med at undersøge, hvordan dannelse kan komme til udtryk i idrætsfaget, er Helle Rønholts almen handlekompetence. I faghæftet for idræt står der beskrevet at:

“Eleven skal gennem idrætsundervisningen udvikle og gøre sig konkrete erfaringer ift. alle fire kompetencer og deres indbyrdes indflydelse på hinanden, herunder særligt fokus på det kompetenceintegrerende dannelsesideal også kaldet almen handlekompetence.” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.60)

Da Rønholts begreb danner grundlag for faghæftet for idræt, er det væsentlig at dykke ned i, hvad begrebet indebærer. Rønholt definerer begrebet handlekompetence som “evnen til at bruge den viden og de færdigheder og holdninger, man har erhvervet, til at kunne gøre noget, handle aktivt” (Rønholt, Handlekompetence som dannelsesideal, 2008). Almen handlekompetence skal derfor opfattes som et kompetenceintegrerende dannelsesideal, der strukturelt kan beskrives ved hjælp af kernekompetencer. Kernekompetencerne består af 1) kropslig kompetence, der er bevægelsesmæssige basisfærdigheder, 2) idrætslig kompetence, som består af at lære forskellige handleformer, 3) personlig kompetence, som er udvikling af mennesket og 4) den sociale kompetence, der omhandler at integrere med andre (Bilag 3). I en idrætsfaglig undervisning vil udviklingen af kropslige og idrætslige kompetencer altid også stimulere den personlige og sociale kompetence, men det sker først ved at beskæftige sig med det faglige (Rønholt, Handlekompetence som dannelsesideal, 2008). Meningen med de fire integrerede kompetencer er, at de skal udvikles gennem elevens mulighed for at gøre konkrete erfaringer i undervisningen, hvor læreren også har fokus på samtalen i og om idrætten. Gennem en sprogliggørelse konfronteres eleven med sin egen og andres oplevelse, erfaringer, holdninger eller viden og kan arbejde videre med den (Rønholt, Handlekompetence som dannelsesideal, 2008). Rønholt pointerer også, at for netop at udvikle idrætslige kompetencer er det nødvendigt at inddrage flere dimensioner end de færdighedsmæssige mål. De følelsesmæssige, sociale og kognitive dimensioner kan ikke udelades.

Læring i bevægelse, læring om bevægelse og læring gennem bevægelse

På baggrund af ovenstående er det også relevant at redegøre for, hvordan den teoretiske og dannelsesmæssige dimension bliver inkorporeret i faghæftet for idrætsfaget. I faghæftet anbefales det, at idrætsundervisningen knytter an til en helhedsorienteret undervisning, hvor tre forskellige dimensioner indgår: læring i bevægelse, læring om bevægelse og læring gennem bevægelse (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). Disse tre dimensioner er inspireret af Peter James Arnold, der står bag bogen *Education, movement and the curriculum*. I sin bog argumenterer Arnold for, hvordan man kan styrke bevægelsens position i skolen. Det er derfor relevant at redegøre for de tre dimensioner for at få en dybere indsigt i, hvordan helhedsorienteret undervisningen kan forstås. Alle tre dimensioner er vigtige inden for hvert enkelt kompetenceområde og på tværs af disse (Arnold, 1979).

Den første dimension “læring i bevægelse” handler om, hvordan eleverne deltager og bevæger sig i undervisningen gennem aktiv deltagelse. Det er i denne dimension, at eleverne bliver bedre til bevægelsen som f.eks. en forlæns rulle, gør sig spilbar eller sammensætte et grundtræningsprogram. Det er derfor bevægelsen i sig selv, som er det værdifulde element, da læring heri går på fordybelse og udvikling af de kropslige færdigheder (Arnold, 1979).

Den anden dimension “læring om bevægelse” repræsenterer den teoretiske del af idrætsfaget, hvor eleverne får en forståelse for sammenhænge mellem det, de observerer og udøver. Ved læring om bevægelse opnår eleverne en viden, som giver dem en helhedsforståelse af idrættens bevægelser (Arnold, 1979). Det kan f.eks. være læring om reglernes betydning for spillet, forstå springets teknik eller analysere bevægelser ud fra Labans teori.

Den sidste dimension omhandler “læring gennem bevægelse”. Denne dimension handler i praksis om, at bevægelserne i undervisningen skal ses som et redskab til at opnå andre formål, der rækker ud over det at bevæge sig i sig selv. Dette vil sige, at undervisningen ikke kun skal bygge på de fysiske færdigheder, men også andre aspekter i faget, som eleverne kan tage med ud og overføre til andre facetter af deres liv (Arnold, 1979). Et eksempel dertil kunne være i tilegnelsen af en forlæns rulle, hvor man også bør arbejde med tilliden mellem springer og modtager.

Analyse

Analysen består af to dele, hvoraf den første del vil være en analyse af vores to interviews. Analysen af interviewene er opdelt i tre temaer, som er udarbejdet ud fra en fænomenologisk analysetilgang, hvor vi kobler teori på udsagnene for at kunne besvare vores problemformulering. Den anden del består af en dokument- og indholdsanalyse af faghæftet for idræt. Her bruger vi temaerne fra del 1 til at undersøge, om den livsverden, respondenterne har, hænger sammen med faghæftet, som er vejledende for idrætsfaget.

Del 1: De interviewede idrætslæreres forståelse og inddragelse af teori og dannelse i undervisningen

Igennem vores fænomenologiske bearbejdelse af interviewene vil vi nu fokusere på de opstillede temaer, som er udarbejdet på baggrund af de interviewede idrætslæreres udtalelser. De temaer, som vi vil fokusere på i analysen, er 1) planlægning af undervisning 2) idræt som prøvefag og 3) dannelse i idrætsfaget. I analysen optræder de interviewede lærere anonymt og går under navnene Peter og Sebastian. Underviserne er begge læreruddannede og underviser i udskoling med henholdsvis 27 års erfaring for Peter og to år for Sebastian.

Planlægning af undervisning

For at kunne besvare problemformuleringen er det væsentligt at se på, hvordan lærerne planlægger idrætsundervisningen, da det afspejler, hvordan de arbejder med inddragelse af idrætsteori. I interviewene har lærerne beskrevet deres planlægning af idrætsundervisning med fokus på teoriinddragelse og herunder hvilke didaktiske til- og fravalg, de gør sig. Sebastian fortæller:

“Vi kigger på Fælles Mål for det valgte emne, og der kan man lige overordnet se, hvad eleverne skal kunne i de enkelte områder, som vi ligesom prøver at have med ind i overvejelserne, når vi skal udvælge teori” (Linje 24-26 s. 1).

Yderligere udtaler Peter at:

“Jaar altså vi tænker for det første mere struktur i årsplanen. Altså hvis jeg tænker 15 år tilbage, så kunne man godt have julehygge med de store, det har vi stort set... altså det er der ikke tid til” (Linje 150-152 s. 4).

Begge lærere har fokus på, at eleverne skal vurderes til idrætsprøven i 9. klasse og derfor planlægger deres undervisning, så de sikrer, at de kommer omkring alle kompetenceområder. Dertil kan det også i citat to ses, at Peter har været lærer under den tidligere folkeskolereform og derfor trækker på hans erfaring og dybere forståelse af folkeskolens udvikling gennem årene. Planlægning af undervisning ud fra Fælles Mål afspejler en øget opmærksomhed på kompetencemålstænkning, hvor elementer uden direkte målbare værdier eller kompetencer er blevet mindre fremtrædende. Dette understøttes også i SPIF-22, hvor over halvdelen af de adspurgte lærere udtrykker bekymring med prøven i idræt, da der er et øget fokus på karakterer og præstation frem for glæde og almen dannelse (Guldager, Andersen, Christensen, Bertelsen & Christiansen, 2023). Derudover fortæller lærerne også, hvilke didaktiske tilvalg de gør sig i forbindelse med inddragelse af teori i undervisningen. Peter fortæller bl.a.:

“ (...) det er jo for eksempel fra dansedugen med koreografitrappen, hvor vi sådan lige prøvede at skitsere ud, og det er jo ikke fordi der er så meget teori i det kan man sige” (Linje 9-11 s. 1).

Her har Sebastian en mere konkret måde at gå til planlægning af undervisningen. Han udtaler:

“Vi laver tit et teoretisk oplæg med den idrætsteori, de skal kunne, som vi ligesom starter ud med. Hvis det er boldbasis, så er det boldspilstrappen osv. og så er det ligesom det, de får som ståsted, og så skal de så ud og bruge det i praksis. Efterfølgende prøver vi så at give dem nogle refleksionsopgaver til det, vi har lavet eller i hvert fald få dem til at sætte ord på, hvad de har forstået ved at bruge idrætsteorien” (Linje 11-15 s. 1).

Gennem disse udtalelser fremgår det, at lærerne er forskellige i deres tilgange til teoridimensionen i undervisningen. Sebastian er meget eksplicit og tydelig omkring idrætsteorien, da han i undervisningen tit starter med et teoretisk oplæg. Peter derimod forsøger at integrere teori i undervisningen og har en holdning til, hvad teori er. Det bliver afspejlet i, at han ikke mener, at dansedugen med koreografitrappen er idrætsteori. Denne udtalelse er tilmed også et udtryk for, at det kan være svært at definere, hvad der ligger i begrebet “idrætsteori”. Begrebet er også forholdsvist nyt i den danske folkeskole og blev implementeret i undervisningen med folkeskolereformen fra 2014. Man kan argumentere for, at Peter i princippet bruger idrætsteori mere end han tror, idet han inddrager fagbegreber integreret i sin undervisning, såsom når han anvender dansedugen med koreografitrappen. Dansedugen med

koreografitrappen indeholder nemlig fagspecifik teori indenfor dans og udtryk såsom et fagbegreb som "bodystorme". En af grundene til, at man kan se denne forskel mellem de to lærere, kan skyldes, at Sebastian er uddannet til den nye reform og derfor er blevet undervist i den type idrætsteori, som står beskrevet i faghæftet for idrætsfaget. Peter har derimod været lærer i mange år og er uddannet med en anden læreruddannelse og har derfor ikke nødvendigvis den samme opfattelse af idrætsteori, som man ser hos Sebastian.

Idræt som prøvfag

I bearbejdelse af interviewene er temaet "idræt som prøvfag" også noget, som idrætslærerne har italesat. Dette tema omhandler inddragelse af idrætsteori i undervisningen, dog med fokus på prøven i 9. klasse. I forbindelse med indførelsen af idræt som prøvfag pointerer Sebastian, at der skal arbejdes effektivt i undervisningen, og at der skal være en rød tråd mellem undervisningen og det, de skal kunne til prøven:

"(...) Der skal kunne sættes lighedstegn med undervisningen, og hvad de skal kunne til eksamen. Så det er også det, der dikterer, hvilke emner vi vælger, fordi vi skal ramme enkelte boldspil eller bestemte folkeskolelege. På den måde bliver eksamen meget styrende". (Linje 61-64 s. 3)

Ud fra denne udtalelse kan det anskues, at der i planlægningen er en vis målrettethed i takt med, at idræt er blevet et prøvfag. Dette går også i tråd med Peters udtalelse:

"Jeg oplever et tydeligt fokus i planlægning af undervisningen på eksamen. Jeg ved mine elever skal op og blive bedømt, så jeg vil gerne give de bedste forudsætninger for dette. Det betyder, at vi planlægger undervisning, så det hele tiden kan kobles til eksamen. Det kan selvfølgelig være lidt ærgerligt, da der ikke er så meget plads til spas og løjer" (Linje 180-184, s.5)

Begge lærere udtrykker, at idrætsprøven i 9.klasse er meget styrende for deres planlægning, og at der i overbygningen ikke er plads til "spas og løjer". Dette vidner om, at undervisningsindholdet på forhånd er fastlagt og ret stringent ift. hvad man skal komme omkring. Derudover fremhæver Peter også, at eleverne ikke selv må vælge undervisningsaktiviteter i undervisningen, og at der ikke er tid til fjolleri i ottende klasse (Linje 36-38 s.1). Peter fremstår dermed meget konkret omkring planlægningen af undervisningen

samt årsplanen. Han anvender tilmed ordet “fjolleri”, og et ordvalg som dette, kan muligvis indikere hans syn på idrætsfaget førhen. Dette kan tolkes som, at der nu er sket en ændring i hans tilgang til undervisningen efter reformen, hvor fokus nu er på at opnå kompetencer snarere end at skabe et rum for fordybelse og oplevelse.

Dannelse i idrætsfaget

Igennem vores interviews er det tydeligt at se den forskellighed og abstrakthed, der opstår, når man snakker om dannelse i idrætsfaget. Peter forklarer her, hvordan han oplever dannelse i idrætsfaget: “Ja, altså dannelse arbejder man jo ikke så meget med ude i det virkelige liv, altså sådan når vi kommer væk fra teori” (Linje 142-143 s. 4). Dette er et godt eksempel på, hvor abstrakt dannelse kan være at italesætte, men gennem interviewet med Peter kan man se, at han alligevel har en dannelsesmæssig forståelse. Peter har i undervisningen hovedvægten på den kropslige - og den idrætslige kompetence, som også udgør en del af Rønholts handlekompetence begreb. Han udtaler:

“Ja, altså der er jo noget glæde ved idræt i alting. Når vi danser folkedans eller et eller andet, så er det virkelig, virkelig, virkelig svært ikke at smile, det kan man se på dem alle sammen. Om det går godt eller det går skidt, men det kan noget det der med at bevæge sig til rytme. Man giver dem nogle idrætsoplevelser og erfaringer, som faktisk også er fedt og som udfordrer og udvikler dem” (Linje 80-83 s.3).

I modsætning til dette har Sebastian en mere konkret tænkning, når det kommer til det dannelsesmæssige aspekt i idræt. Hans tanker læner sig op ad Rønholt definition af handlekompetence som dannelsesideal, da idrætsfaget skal give eleverne evner omkring viden, færdigheder samt holdninger, så man kan handle aktivt (Rønholt, Dannelse og kompetence, 2008). Han beskriver således:

“Dannelse for mig er, at de skal kunne være klædt på til det virkelige liv efterfølgende og til de krav og forventninger, som bliver stillet til dem. Det synes jeg er meget det som er vores opgave i forhold til dem” (Linje 69-71 s.3).

Dette syn på dannelse er en opfattelse, hvor eleverne gennem idrætsfaget skal udvikles til at være selvstændige mennesker, der kan klare de problematikker, som de eventuelt kan møde

senere i livet og på den måde kunne handle aktivt. Sebastian og Peter er enige om, at når det kommer til dannelse i idrætsfaget, er det skolens opgave at lade eleverne lære noget om sig selv og skabe en identitet i mødet med idrætsfaget. Idrætsfaget skal derfor ikke kun være et bevægelsesfag, men også skabe mulighed for at eleverne skal udvikle sig personligt. Jf. Klafki er dette et vigtigt element at have in mente, da undervisning, der ikke har en bagvedliggende dannelsesstænkning, er meningsløs (Klafki, 2011). Det er derfor også tankevækkende, at begge idrætslærere oplever store udfordringer med rent faktisk at implementere dannelsesmæssige tiltag i undervisningen. Begge undervisere giver udtryk for, at med indførelse af idræt som prøvefag, er fokus skiftet fra elevernes alsidige udvikling til i højere grad at forberede dem til en eventuel prøve. Peter udtaler bl.a. at:

“Vi er nødt til at starte, så halvdelen af 8. klasse også er pensum, for at vi kan nå det. Vi kan ikke nå og komme rundt om det hele i 9.klasse. Altså når de bliver målt på de 6 indholdsområder, jamen så er det det, vi forbereder dem til, så alt det leg og sjov der var, er måske forsvundet lidt, det er i hvert fald begrænset til mellemtrinnet” (Linje 154-157 s.4)

I samme tråd siger Sebastian:

” (...) Hvis det er meningen at få bevægelse ud af eleverne, så synes jeg, det er ærgerligt, at det er blevet et eksamensfag. Det var et frirum for nogle af eleverne, som synes skolen var træls, og jeg er med på, det også kan motivere nogle enkelte for at tage idræt mere seriøs, men det er også bare blevet endnu et skolefag, der kan dunke nogle oven i hovedet”

Begge lærere giver udtryk for, at med indførelsen af en prøvefag, kan det være svært at medtænke andet end den idrætslige kompetence, fordi eleverne bliver målt på de 6 indholdsområder. Disse indholdsområder bliver derfor styrende for undervisningen, og derved bliver idrætsfagets dannelsesmæssige aspekt udfordret. Dette kan være problematisk, da idrætsfaget har et stort dannelsespotentiale. Ved at give eleverne plads til at forme idrætsundervisningen og reflektere over dens betydning for deres liv, kan faget spille en vigtig rolle for elevernes dannelse (Madsen, 2022). Idrætsfaget kan nemlig give nogle særlige muligheder for dannelse, fordi eleverne gennem krop og bevægelse konfronteres anderledes med omverdenen end i andre fag. Ifølge Klafki bør undervisningen afspejle alle

livsdimensioner, hvilket man bl.a. kan i idræt ved f.eks. at have fokus på stafetløb (praksis), danse (æstetisk) og konkurrence med hinanden (etisk). Hvis undervisningen udelukkende fokuserer på, at eleverne skal til en prøve, og der derfor skal bruges ekstra tid på at inddrage idrætsteori eller indøve færdigheder, så kan det manglende ”frirum”, som Sebastian hentyder til, udfordre fagets dannelsesmæssige aspekt.

På den anden side, kan man også argumentere for, at teoriinddragelse og idræt som prøvefag kan have en positiv indflydelse på undervisningen og fagets dannelsepotentiale. Teori i undervisningen kan være med til at åbne for, at eleverne tænker mere selvstændigt og reflekteret og derved fremme deres almene handlekompetence jf. Rønholt. Peter udtaler i den forbindelse bl.a. at:

“Vi får et ståsted i forhold til at variere undervisningen, som jeg tænker vi altid har haft, men lige pludselig er der en begrundelse for, hvorfor skal vi gøre det og selvfølgelig er prøven også en begrundelse i sig selv, men det der med at fodboldspillere også skal lave dans, og dansepigerne også skal spille fodbold, det synes jeg kan noget” (Linje 68-72 s.2)

De samme muligheder ser Sebastian, som fortæller:

”Mit mål er at give dem noget bevægelsesglæde og give dem lyst til at prøve nye ting og kaste dem ud i noget, som de nødvendigvis ikke har prøvet før, så det ikke bare er fodbold hele vejen igennem” (Linje 73-75 s.3)

Begge idrætslærere er enige om, at med indførelsen af idræt som et prøvefag og et større fokus på, at underviserne skal indføre teori, får eleverne mulighed for at danne nye erfaringer, som kan udfordre og udvikle dem. Teori kan på den måde være med til at åbne for ”dannelse”, da eleverne får lov til at eksperimentere og på den baggrund selv tage selvstændige og kvalificerede valg. Dette kan f.eks. udspille sig i en undervisningsaktivitet, hvor eleverne øver sig i længdespring. Man kan argumentere for, at eleverne får en oplevelse af, at læreren ikke har alle svarene, men at de selv kan reflektere med fagsprog over, hvordan de f.eks. vil løse opgaven om at opnå topfart ved afsætsstedet (Christensen, At integrere teori og praksis i idræt, 2022). Fagbegreber og teori kan understøtte elevernes møde med verden, så det faglige indhold åbner sig for eleven, og eleven åbner sig for det faglige indhold. Det er også det, Klafki kalder

den dobbelt åbning, som netop spiller en central rolle i elevernes dannelse (Klafki, 2011). Arbejdet med fagbegreber er med til at åbne vejen for elevernes møde med verden. Ved f.eks. igen at kigge på eksemplet med længdespring, kan eleverne eksperimentere med topfart, og det kan medvirke til, at de får en bedre forståelse af, hvad topfart er, og hvordan det kan hjælpe dem til at springe længere. På den måde åbner eleverne sig for verden, og verden åbner sig for dem (Klafki, 2011).

Del 2: Dokument- og indholdsanalyse af faghæftet for idræt

I dette afsnit vil der blive foretaget en dokument- og indholdsanalyse af faghæftet for idrætsfaget. Dette gøres for at undersøge, hvordan opgavens hovedbegreber "dannelse" og "idrætsteori" bliver beskrevet i faghæftet og for at undersøge, hvordan det forventes, at lærerne skal arbejde med dette i skolen. Der bliver foretaget en indholdsanalyse af faghæftet for at få et overblik over begrebernes omfang og repræsentation. Dette bygger på en kvantitativ tilgang, da vi har foretaget en systematisk søgning af begreberne. Ydermere undersøges også, hvordan faghæftet italesætter det dannelsesmæssige og dernæst teoretiske begreb. For at kunne sammenholde interviewene med dokument- og indholdsanalysen har vi valgt at inddele dokumentanalysen efter temaer, som vi fandt relevante i interviewene.

Vurdering af dokumentets validitet

Faghæftet er udarbejdet af en række fagpersoner fra folkeskolen, professionshøjskoler og faglige foreninger. Børne- og Undervisningsministeriet står for den endelige udformning af materialet, som rummer fagets mål, læseplan og undervisningsvejledning (Undervisningsministeriet, 2019, s.3). Dokumentet er et sekundært dokument, da det er offentligt tilgængeligt for alle. Dokumentet er tiltænkt som en støtte og vejledning til idrætslærerne i deres planlægning af undervisningen. Faghæftet er publiceret i 2019, og er den 2. reviderede udgave af faghæftet for idræt i 2019. Som tidligere nævnt vil følgende fire kriterier blive inddraget: autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og mening. Med autenticitet henvises der til, hvorvidt oprindelsen og afsenderen af dokumentet kan identificeres entydigt. Dernæst er der dokumentets troværdighed, hvor det skal overvejes, hvilke usikkerheder eller skævheder der kan være i dokumentet. Derudover skal der ved repræsentativitet overvejes om dokumentet repræsenterer et typisk fænomen. Det sidste kriterium går på dokumentets mening, som er hvorvidt dokumentet fremstår klart og tydeligt (Lynggaard, 2015).

I faghæftet for idrætsfaget er der en vis autenticitet og troværdighed, da det er Undervisningsministeriet, der har udgivet dokumentet. Dette hænger også sammen med kriteriet "mening", som dokumentet også efterlever, da det fremstår klart og tydeligt og er skrevet i et tilgængeligt sprog. Når det kommer til dokumentets repræsentativitet, er der dog et særligt fokus på Helle Rønholts kompetenceintegrerende dannelsesideal. Det fremgår, at der er lavet en afgrænsning af dannelsesbegrebet, hvilket gør, at den ikke er repræsentativ for hele idrætsfagets litteratur omkring dannelse, da der findes mange forskellige forståelser og teorier. Når det kommer til teoridelen i faghæftet, er der en bred forståelse af, hvordan den sproglige udvikling kan understøttes i undervisningen. I faghæftet står der bl.a. at idrætsfaglige begreber og fagord kan udfoldes og integreres i undervisningen gennem reflekterende samtaler såsom timeouts, oplæg, instruktion, feedback, tekstlæsning og informationssøgning (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019).

Dannelse i idrætsfaget

I forbindelse med at undersøge, hvordan dannelse bliver italesat, er der foretaget en søgning på ordet "dannelse" i faghæftet, hvor det optræder 17 gange. Derudover optræder ordet i varianterne "uddannelse" og "gruppedannelse", som ikke er medregnet. Ordet optræder ligeledes i både læseplanen og undervisningsvejledningen, og indgår som en del af beskrivelsen af idrætsfagets formål, hvor der står således:

"Eleverne skal i faget idræt udvikle kropslige, idrætslige, sociale og personlige kompetencer. Eleverne skal opnå kendskab til alsidig idrætskultur og udvikle lyst til bevægelse" (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.7)

Begrebet "dannelse" indgår dog ikke eksplicit i Fælles Mål, men man kan argumentere for at det kommer til udtryk på andre måder, hvilket bl.a. er tilfældet i kompetenceområdet "idrætskultur og relationer". Et eksempel herpå kunne være under færdigheds- og vidensområdet omkring samarbejde og ansvar, hvor eleverne skal arbejde med samarbejdsrelationer (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). Dette hænger sammen med Klafkis teori om tidstypiske nøgleproblemer. I arbejdet med "idrætskultur og relationer" vil man kunne lade eleverne reflektere og stifte bekendtskab med kulturmøder og medansvarlighed, som vil kunne bidrage til deres dannelsesproces. I faghæftet bygger dannelsesbegrebet på forskellige processer i idrætsfaget, som alle skal være med til at sikre den dannelsesmæssige kvalitet i undervisningen:

”Størstedelen af fagets dannelsesprocesser sker gennem aktiv handling, hvor eleven gennem forpligtende fællesskaber får mulighed for at udvikle sig alsidigt” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.57).

Følgende citat vidner om, at der skal være forskellige elementer til stede i undervisningen, for at eleverne kan dannes gennem idrætsfaget. For det første sker dannelse gennem handling, hvilket vil sige, at eleverne både erfarer, lærer og oplever fagets tre kompetenceområder gennem aktiv deltagelse. For det andet skal eleverne forstå sig som en del af et forpligtende fællesskab og arbejde med at udvikle sig selv for at indgå i forskelligartede fællesskaber (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). For det tredje får eleverne mulighed for at udvikle sig alsidigt, hvilket bygger på Rønholts teori om almen handlekompetence. I faghæftet står det beskrevet at:

“Eleven skal gennem idrætsundervisning udvikle og gøre sig konkrete erfaringer ift. alle fire kompetencer og deres indbyrdes indflydelse på hinanden, herunder særligt fokus på det kompetenceintegrerende dannelsesideal også kaldet almen handlekompetence” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s. 60)

I citatet fremgår det, at eleven skal gøre sig erfaringer med de fire kompetencer. Dog står der tilmed i faghæftet, at der i gennem mange har været en tilbøjelighed til, at man primært har arbejdet ud fra en sanselig og følelsesmæssig dimension. For at sikre, at de fire kompetencer opnår det fulde dannelsespotentiale, skal den tavse viden italesættes og gøres eksplicit gennem reflekterende samtaler med eleverne (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). Dette tiltag vil åbne for et udvidet dannelsesperspektiv i idrætsfaget, da eleverne på den måde kan lære at forstå, reflektere og forholde sig kritisk.

Teoretiske dimension af idrætsfaget

I og med at opgaven både har fokus på den dannelsesmæssige samt teoretiske dimension af undervisningen, er det væsentligt også at se på, hvordan faghæftet italesætter den teoretiske dimension. I denne del har vi valgt at slå de to temaer, planlægning af undervisning og idræt som prøvefag sammen, fordi begge temaer undersøger, hvordan teori bliver integreret i undervisningen. Vi har lavet en tilsvarende søgning i faghæftet om teori, men da ordet “teori” ikke indgår i faghæftet, har vi i vores søgning anvendt begreberne ”sprog” samt ”fagord”. Dette kan begrundes ud fra, at den teoretiske dimension i idrætsfaget også kaldes for “den sproglige dimension”, som nævnt i det tidligere afsnit om idrætsteori. I søgningen forekommer ordet

”sprog” op til flere gange og dertil også i forskellige konstruktioner. De andre ordkonstruktioner, som har relevans for opgaven, er skriftsprog, sproglig og fagsprog, som forekommer sammenlagt 45 gange. Tilsvarende har vi også undersøgt, hvor mange gange begrebet ”fagord” bliver anvendt, hvor det viser sig, at det optræder 33 gange. Sammenlagt bliver disse konstruktioner brugt 78 gange, hvilket vidner om en stor repræsentativitet. Ordene er tilmed både en del af Fælles Mål, læseplan og undervisningsvejledning og kommer bl.a. til udtryk på følgende måde:

“Sproglig udvikling kan være en central del af elevernes arbejde med idrætsfaget. Sproglig udvikling har fokus på fire dimensioner af det talte og det skrevne sprog: samtale, lytte, læse og skrive. Gennem idrætsundervisningen kan den sproglige udvikling understøttes ved at fokusere på fx idrætsfaglige begreber og fagord, som udfoldes og integreres i undervisningen (..)” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.53).

Her understreger faghæftet, at idræt er mere end et bevægelsesfag, da der også skal være fokus på, at eleverne skal opnå en sproglig udvikling gennem undervisningen. Der er generelt stort fokus på, at eleverne skal udvikle sproglige kompetencer og dermed et fagsprog. Dette kommer især til udtryk under afsnittet ”Idrætslærerens evaluering af undervisningen”, hvor der står beskrevet at:

“Idrætsprøvens indhold og form rummer ikke kun elementer, der går på elevernes fysiske kunnen og formåen”. Prøven kræver også, at eleverne har et fagsprog, en praksisnær viden og et refleksionsniveau ift. det fremviste praksisprogram” (Børne - og Undervisningsministeriet, 2019, s.80).

Her bliver elevernes sproglige kompetencer sat i forbindelse med, at idræt er et prøfefag og derfor bliver relevant kunnen. På baggrund af ovenstående fremgår det, at faghæftet for idræt både lægger vægt på den teoretiske og det dannelsesmæssige potentiale i idrætsundervisningen. Analysen viser, at den sproglige dimension i faghæftet fylder en del mere sammenlignet med den dannelsesmæssige dimension. Dog er det tydeligt, at faghæftet har en dannelsesmæssig retning, som kommer til udtryk igennem det kompetenceintegrerende dannelsesideal.

Opsamling

Ud fra ovenstående analyse af de interviewede idrætslæreres udtalelser kan man se, at respondenterne arbejder forskelligt med idrætsteoriindholdet i undervisningen. Sebastian har en meget konkret tilgang til idrætsteorien og underviser i dette gennem oplæg og reflekterende samtaler. Derimod har Peter en anden tilgang, hvor han integrerer idrætsteorien i undervisningen, ved f.eks. at udarbejde opgaver, hvor eleverne selv skal arbejde med didaktiske redskaber såsom dansedugen. De giver begge udtryk for, at prøven er styrende for deres planlægning af undervisningen. I forbindelse med prøven, ser de begge muligheder og udfordringer for fagets dannelsesmæssige potentiale. De ser muligheder i, at undervisning i kompetenceområderne skaber nye udfordringer for eleverne, og på den måde er med til at danne dem. De får mulighed for at give eleverne en alsidig idrætsoplevelse, hvor der er plads til forskelligheder. På den anden side oplever lærerne, at idræt som prøvefag påvirker deres undervisningsplanlægning markant, idet prøven styrer valg af undervisningsemner og fokus. De oplever, at der er mindre plads til kreativitet og sjov i undervisningen på grund af eksamenspresset, og det kan være med til at udfordre fagets dannelsesaspekt. Anden del af analysen omfatter en dokumentanalyse af faghæftet for idrætsfaget. Faghæftet lægger vægt på udvikling af kropslige, idrætslige, sociale og personlige kompetencer, samt dannelse gennem aktiv deltagelse i fagets fællesskaber. I indholdsanalysen af dokumentet bliver det tydeligt, at den sproglige dimension kvantitativt er vægtet mere end dannelsesbegrebet. Derimod ses der en meget tydelig retning for, hvordan man kan arbejde med dannelse i faget. Dokumentanalysen af faghæftet understreger væsentligheden i at arbejde med dannelse i idrætsfaget, da det er et understøttende værktøj til lærere.

Diskussion

I følgende afsnit vil der blive diskuteret, hvordan idrætslæreren i udkolingen arbejder med idrætsteori, og hvilke implikationer det har for fagets dannelsesmæssige dimension. Diskussionen tager udgangspunkt i ovenstående analyse, hvor vi inddrager respondenternes udtalelser og diskuterer den kompleksitet, der er i idrætsfaget. Der vil hertil også blive inddraget relevant litteratur for at nuancere diskussionen. Diskussionen bliver delt op i tre dele, hvor den første del består af idrætsfaget kompleksitet. Dernæst vil del to diskutere folkeskolens nye udspil og hvilken betydning, det har for faget. Til sidst vil der blive diskuteret til- og fravalg i forhold til den metodiske tilgang til projektet.

Del 1: Idrætsfagets kompleksitet

Den kompleksitet, som analysen viser omkring at balancere den teoretiske og dannelsesmæssige dimension, er ikke enkeltstående eksempler. I en international analyse udarbejdet af Mikael Quennerstedt (2019) har han set på idrætsfagets status. Her kommer han frem til, at der i idrætsundervisningen primært er fokus på instruktion, træning, facilitering af idrætsteknikker og sundhedsviden, hvilket ofte udfordrer fagets dannelsespotentiale. Dette stemmer overens med nogle af de udfordringer som SPIF-2022 fremlægger i deres rapport. I rapporten bliver det fremlagt at:

”De interviewede lærere angiver dog også udfordringer med prøven i idræt, der bl.a. indebærer et øget fokus på karakterer og præstation frem for glæde og almen dannelse, stramt program frem for spontanitet og fordybelse” (Guldager, Andersen, Christensen, Bertelsen, & Christiansen, 2023).

Dette viser et tydeligt tegn på, at idræt i folkeskolen står overfor en kompleksitet, der handler om at jonglere både den teoretiske del, som bl.a. skal gøre dem klar til en eventuel prøve, men også at have fokus på at gøre rum for alsidig udvikling. Quennerstedt (2019) pointerer i hans analyse, at han mener, at faget har brug for at genfinde sin dannelsesmæssige retning. Denne forståelse er Quennerstedt ikke alene om. I de seneste år har uddannelsesforsker Gert J.J. Biesta været en signifikant stemme i uddannelsesdebatten, hvor han argumenterer for, at al uddannelse bør begynde med en afklaring af undervisningens ”hvorfor” (Biesta, 2011). Undervisningens ”hvorfor” handler om at gøre sig overvejelser omkring, hvilket formål man har med undervisningen. Biesta mener, at denne dimension bør være til stede altid, og det kan sammenlignes med Klafkis kategoriale dannelse, hvor han understreger, at undervisning, der ikke har en dannelsesmæssige retning, er meningsløs (Klafki, 2011). Denne kompleksitet, som Quennerstedt fremlægger i hans analyse, bliver også tydeligt i projektets empiriske grundlag. Her udtaler Sebastian, som tidligere nævnt, at når han planlægger undervisningen, skal der kunne sættes lighedstegn med undervisningen, og det som eleverne skal kunne til eksamen (Linje 61-64, s.3). Man kan argumentere for, at ud fra Klafki og Biestas perspektiver opstår der en problematik. Undervisningen bliver mere målstyret, hvis man fokuserer på forudbestemte mål. På den måde reflekterer underviseren ikke selv over undervisningens ”hvorfor” og risikerer at glemme den dannelsesmæssige retning for idrætsfaget. Der bliver på den måde

større fokus på effektivitet, fremfor det at give eleverne mulighed for at udforske deres egen måde at tænke, gøre og være på (Biesta, 2011).

Trods ovenstående problematikker, kan man diskutere både fordele og ulemper ved idræt som et prøvufag. En af fordelene ved idræt som et prøvufag er det større fokus på indholdsområderne. Lærerne er forpligtet på at undervise i alle kompetenceområderne, da disse er bindende rammer i Fælles Mål. I den forbindelse udtaler Peter også, at “vi får et ståsted i forhold til at variere undervisningen(...)” (Linje 68, s2). Ud fra dette udsagn fremstår kompetenceområderne derfor som et didaktisk værktøj. Ved at bruge kompetencemålene kan man komme rundt om flere indholdsområder, der både medtænker selve idrætsudøvelsen, men også har fokus på at erhverve sig kompetencer som peger udover. Et af disse områder er ”samarbejde og ansvar”, hvor der bliver lagt op til f.eks. problemløsning (Rostbøll, 2019). I en undervisning med boldspil, kunne det være, at hvert hold skulle udforme en taktik. Her vil fokuset stadig kunne være på at fremme boldspilsfærdigheder, men samarbejde i boldspillet vil være en forudsætning for holdets og individets succes og trivsel. Det er også det, Helle Rønholt (2013) præsenterer med handlekompetence som dannelsesideal, hvor hun netop har fokus på, at i en idrætsfaglig undervisning vil udviklingen af kropslige og idrætslige kompetence altid også stimulere den personlige og sociale kompetence, men det sker først ved at beskæftige sig med det faglige. I faghæftet for idræt italesættes det omhyggeligt, hvordan læreren aktivt kan arbejde med begge dimensioner ved netop at inddrage handlekompetence som dannelsesideal. Der står beskrevet, at “elevernes oplevelser, indsigter, erfaringer og erkendelser kan tydeliggøres gennem idrætslærerens forsøg på at skabe kommunikation og reflekterende samtale med afsæt i idrætsundervisningens potentielle læringsindhold” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s.60). I den forbindelse understreger Rønholt, at når undervisningen skaber mulighed for den reflekterende samtale om læringsindholdet, kan det være med til at danne eleverne (Rønholt, Handlekompetence som dannelsesideal, 2008). Dette stemmer overens med den kategoriale dannelse og den dobbelte åbning, hvor de reflekterende samtaler kan være med til at åbne indholdet for eleven og eleven åbne sig for indholdet. Hvis man ser på eksemplet før med boldspil, hvor undervisningen har fokus på at fremme eleverne boldspilsfærdigheder, vil eleverne opdage, at der er flere dimensioner af et boldspil. Man kan arbejde med et begreb som “fairplay”, der handler om, at eleverne får en forståelse af, at man skal behandle hinanden ordentligt både for spillets, men også for hinandens skyld (Rostbøll, 2019). Ved teoretisk at dykke ned i hvad “fairplay” indebærer f.eks. gennem reflekterende samtaler eller time-outs, vil eleverne åbne sig for stoffet og stoffet åbne sig for eleverne.

Trods disse fordele kan man diskutere om idrætsfaget overhovedet har plads til den reflekterende samtale, eller om udfordringer såsom eksamen eller at faget skal ses som primært bevægelsesfag står i vejen for dette. I SPIF-2022 fremgår det:

“At størstedelen af underviserne er meget eksplicitte omkring, at de anser idræt som værende et praktisk fag som det primære, og at de prioriterer, at eleverne i høj grad arbejder kropsligt i undervisningen” (Guldager, Andersen, Bertelsen & Christiansen, 2023, s.8).

Jf. ovenstående citat sammenholdt med vores respondenters udtalelse om, at der er lighedstegn mellem eksamen og valget af indhold, opstår en klar problematik om, hvad fagets formål egentlig er. Dette er der ikke et direkte svar på, men ifølge Biesta og Klafki er eksamen, som retningsgivende for valg af indhold, ikke uddannelsesmæssigt ønskværdigt. Biesta, der netop er optaget af, hvad der konstituerer god uddannelse, har stort fokus på skolens effektivitetsspørgsmål. Han mener, at sproget om uddannelse og spørgsmålet om, hvad god uddannelse er, helt er forsvundet i debatten om uddannelse (Biesta, 2011).

Hans pointe er bl.a. at undervisningspraksis handler om meget mere end blot anvendelse af teknikker og metode i realiseringen af bestemte mål. Der læner han sig op ad Klafkis dobbelte åbning og mener, at man skal stile efter at vælge indhold, som eleverne bliver så optagede af, at de bliver dannet i arbejdet med stoffet. Det er derfor tankevækkende, at de interviewede personer kan føle sig nødsaget til at tænke mål frem for indhold pga. af en eventuel prøve.

Del 2: Ny aftale om folkeskolen

Debatten om idræt som prøvefag er med regeringens nye udkast til en skolereform i marts 2024 igen blevet meget aktuel. Med det nye udkast til ændringer i folkeskolen, skal idræt ikke længere være et prøvefag, og det bliver derfor endnu mere relevant at diskutere idrætsfagets status i folkeskolen. Den nye aftale om folkeskolen rejser nye spørgsmål om idrætsfaget og dertil, hvilke fordele og ulemper en sådan ændring vil medføre. Først og fremmest kan en sådan ændring føre til, at den teoretiske dimension i faget kan blive nedgraderet eller overset. Chrstrup Kjeldsen, der er lektor i pædagogisk sociologi fra DPU, mener, at det er problematisk, at antallet af prøver bliver nedgraderet, da der kan opstå en rangordning mellem fagene i skolen. Ifølge Kjeldsen vil de prøveløse fag blive mindre betydningsfulde, og derfor prioriteres disse

fag mindre på skolerne. I forlængelse af dette giver Kjeldsen udtryk for, at han er spændt på at se idrætsfagets udvikling, når det ikke længere er et prøviefag. Et frygtet scenarie kunne være, at lærere som har undervisningskompetence i de prøveløse fag ikke nødvendigvis vil komme til at undervise i de fag, da de vil blive anvendt et andet sted, når fagfordelingen skal gå op (Weirsøe, 2024).

Dog ligger der også mange gode intentioner bag det nye udkast, og Kristine Bagge Kousholt, der er lektor i pædagogisk psykologi på DPU, hilser beslutningen om at lette prøvetrykket velkomment. Dette begrundes ud fra, at færre test kan være med til at bremse noget af den mistrivsel, der følger med i præstationsræset. En anden fordel kan også være, at idrætslæreren vil opleve en større frihed i undervisningen, hvilket muliggør, at læreren kan planlægge undervisningen ud fra elevernes interesser og behov (Weirsøe, 2024).

Del 3: Refleksion over metodevalg

Formålet med opgaven var at undersøge idrætslærernes arbejde med inddragelse af idrætsteori, og de dertil muligheder og udfordringer det giver for fagets dannelsesmæssige dimension. For at forsøge at indfange dette valgte vi at benytte semistrukturerede interviews samt en dokumentanalyse af faghæftet for idrætsfaget. De semistrukturerede interviews havde til formål at undersøge respondenternes umiddelbare tanker og brug omkring idrætsteori og dannelse i undervisningen. I den anledning havde vi udformet en interviewguide for at strukturere interviewene, men med mange åbne spørgsmål for at holde interviewene undersøgende. I og med, at vi har arbejdet ud fra et fænomenologisk standpunkt, har vi prøvet at tilgå interviewene uden en forhåndsindtaget forventning om, hvor interviewene skulle ende. Fænomenologisk orienterede forskere vil søge præcise beskrivelser af, hvordan bestemte fænomener opleves fra et førstepersonsperspektiv (Tanggaard & Brinkmann, 2015). Man kan her diskutere, om dette overhovedet kan lade sig gøre i og med, at vi har opstillet nogle guidende spørgsmål, som vi gerne ville have svar på. På den måde har vi sat en retning for interviewernes stillingtagen til idrætsteori og dannelse. Når man har en fænomenologisk tilgang, retter man sin opmærksomhed mod oplevede fænomener og forholder sig reflektivt til de erfaringer med verden, der ligger til grund for oplevelsen (Schmidt, 2022). Det betyder, at man som interviewer skal prøve at tilsidesætte og gøre sig bevidst om ens egne forståelser af fænomenet. Her kan man diskutere, om det kan lade sig gøre, når man har et bestemt emne, som man gerne vil undersøge. Vi har i vores undersøgelse gerne villet udforske idrætslæreres oplevelse af idrætsundervisningen, men i og med vi selv er idrætsstuderende, kan det være udfordrende at holde sig helt objektivt til emnet og ikke komme til at udspørge med afsæt i

egen forforståelse og under påvirkning af den baggrundsviden, som man selv har. Man kan derfor diskutere, om den hermeneutiske tilgang kunne have nuanceret projektet, da hermeneutikken handler om forståelse og (selv)tolkning. Her er der netop fokus på, at ens empiriske arbejde altid vil være præget af ens forforståelse, og man dermed ikke kan være objektiv og neutral (Schmidt, 2022).

Uanset om projektet havde haft en fænomenologisk eller hermeneutisk tilgang, er den kvalitative metode nødvendig for at undersøge, hvordan det konkrete menneske forholder sig til sin livsverden og til et bestemt fænomen. En af fordelene ved at anvende interview som metode er, at respondenterne har haft mulighed for at forholde sig til en række spørgsmål, og vi som interviewer har kunnet dykke ned i forklaringer, nye temaer, emner osv. (Tanggaard & Brinkmann, 2015). På den måde kunne vi gå på opdagelse i deres livsverden og samtidig sikre os, at samtalen drejede sig om dannelse og idrætsteori. Et problem ved interview som metode er, at der kan opstå social desirability bias. Social desirability bias handler om, at respondenterne besvarer undersøgelsen i forhold til, hvad der er socialt acceptabelt (Aarhus Universitet, Subjektive besvarelser (social desirability), u.å). I kraft af at vi som interviewer er lærerstuderende og dermed meget inde i teorien, kan vores respondenter have kommet til at besvare spørgsmålene ud fra, hvad de tror, der behager os. En mulighed, der kunne have gjort projektet mere valideret, kunne have været at supplere undersøgelsen med observationer. Ved f.eks. at lave en deltagerobservation, hvor vi havde observeret vores respondents undervisning, kunne vi have dannet os en mere detaljeret forståelse af lærernes tilgang til brugen af idrætsteori. Der ville dog have været nogle begrænsninger i forhold til dette, da projektet både undersøger, hvordan læreren arbejder med idrætsteori, men også hvordan man kan arbejde med dannelse. Dannelse er et centralt pædagogisk begreb, som handler om forbindelsen mellem mennesket og verden (UC SYD, u.å). Det er en proces, som ikke kan observeres, da der ikke er et svar på, hvad dannelse præcis er, og hvornår man er dannet. Derfor ville en deltagerobservation ikke kunne give os svar på dette, men det ville kunne have nuanceret vores undersøgelse omkring, hvordan idrætslæreren arbejder med idrætsteori i undervisningen. Det er dog tidskrævende at lave tilstrækkelig deltagerobservation til at kunne konkludere noget omkring lærerens inddragelse af idrætsteori, og selv som "fluen på væggen" kan det være svært at undgå at påvirke de involverede parter og deres adfærd, da tilstedeværelsen af en observatør er en ændring fra de normale omstændigheder (Rossen, 2022).

Opsamling

Diskussionen om idrætslærerens arbejde med idrætsteori i udkolingen og dets implikationer for fagets dannelse tager udgangspunkt i en kompleksitet, som både respondenter og litteratur identificerer. Der bliver i diskussionen argumenteret for en eventuel revitalisering af idrætsfagets dannelsesmæssige retning og en klarhed om undervisningens formål. Dette understøttes af bl.a. Klafkis kategoriale dannelse, hvor en undervisning uden en dannelsesmæssige retning betragtes som meningsløs. Det bliver derfor problematisk, at respondenterne har et stort fokus på, at idrætsprøven har en afgørende rolle for valg af indhold. Diskussionen intensiveres med regeringens udkast, som ændrer den måde folkeskolen nu skal indrettes på. Det har den betydning for idrætsfaget, at det ikke længere skal være et prøviefag. Dette rejser spørgsmål om idrætsfagets status og belyser endnu en gang den kompleksitet, som der opstår, når man skal balancere den teoretiske og dannelsesmæssige dimension i idrætsundervisningen. Der bliver til sidst argumenteret for projektets metodevalg, hvor ændringer såsom observation kunne have været med til at nuancere projektets undersøgelse.

Handleforslag

I dette afsnit vil projektet præsentere et handleforslag til, hvordan man kan balancere idrætsteori og det dannelsesmæssige aspekt af undervisningen. Her vil projektet komme ind på, hvilke overvejelser idrætslæreren kan gøre sig i forbindelse med planlægning af undervisningen og i den forbindelse pointere, hvilke muligheder idrætsdidaktiske modeller har for undervisningen. Dernæst vil der blive introduceret et konkret handleforslag, hvor hensigten er at overskueliggøre arbejdet med dannelse og idrætsteori igennem dimensionerne "læring i, læring om, og læring gennem".

Idrætsdidaktiske modeller

Som belyst tidligere er formålet med idrætsfaget bl.a. at eleverne gennem alsidige arbejds- og erkendelsesformer og et alsidigt idrætspraktisk indhold skal opnå personlige, idrætslige, kropslige og sociale kompetencer (Volshøj, 2022). I den forbindelse er det derfor væsentlig at se på planlægningen af idrætsundervisningen. Når idrætslærere planlægger idrætsundervisning, tager de ofte udgangspunkt i, hvilket idrætspraktisk indhold, eleverne skal undervises i. Dette kan have den betydning, at indholdet kommer til at dominere idrætsdidaktikken på bekostning af alsidige arbejds- og erkendelsesformer (Volshøj, 2022). Denne problematik sætter projektet også fokus på, da de interviewede idrætslærere samt forskning påpeger idrætsfagets dilemma.

For at skabe en mere kvalificeret og alsidig idrætsundervisning har særligt den internationale forskningslitteratur de sidste 20 år været optaget af at anvende og udvikle idrætsdidaktiske modeller. Idrætsdidaktiske modeller er blevet udviklet med henblik på at kvalificere undervisningen med en tydelig sammenhæng mellem ét indhold, én metode og ét mål ad gangen (Volshøj, 2022). Man kan derfor overvejende kvalificere sin undervisning og gøre den mere alsidig, hvis man læner sig ad en didaktisk model.

På den baggrund vil projektets handleforslag derfor også tage udgangspunkt i en idrætsdidaktisk model og give et kort og konkret eksempel på, hvordan man i hverdagen kan planlægge sin undervisning med fokus på at udnytte de muligheder, som idrætsteori medfører. Der findes mange modeller, som kan understøtte læreren i denne proces. Det generelle for de forskellige modeller er, at de lægger særlig vægt på sammenhængen mellem undervisningsmål, undervisningsformen og det primære formål. I den forbindelse er det derfor også vigtigt, at man som underviser medtænker, at idrætsfaget rummer mange forskellige mål, undervisningsformer og indhold. Derfor kan forskellige modeller bruges til at arbejde med hver deres temaer og kriterier. Der er på den måde ikke en enkelt idrætsdidaktisk model, som kan imødekomme idrætsundervisningens alment dannede uddannelsesmål, men en mere modelbaseret praksis bestående af flere forskellige idrætsdidaktiske modeller (Volshøj, 2022). I forhold til projektets dannelsesmæssige ståsted som bl.a. har fokus på, at undervisning uden et dannelsesmæssigt fokus ikke er ønskværdigt, betyder det, at vi tillægger "hvorfor" dimensionen en høj værdi. I den forbindelse har vi valgt at udarbejde et handleforslag ud fra Peter J. Arnolds teori om læring i, om og gennem idræt, som også er redegjort for i teori afsnittet. Dette skyldes, at Arnolds begreber kan hjælpe med at stille skarpt på, hvorfor det giver mening at kombinere færdigheds- og vidensområder fra forskellige kompetenceområder. Han argumenterer for, at det at bevæge sig har en intern værdi, men også en ekstern værdi. Dette bliver tydeligt i dimensionen "læring gennem bevægelse", der netop handler om, at bevægelse kan anvendes som middel til at opnå et formål, som rækker ud over det at bevæge sig i sig selv (Christensen, Degn, & Huus, 2023). De tre dimensioner kan adskilles, men i praksis er de gensidige afhængige og forstærkende. Det betyder, at alle tre dimensioner bør optræde i en undervisningsgang eller i et undervisningsforløb, men at det er idrætslæreren opgave at vurdere og afveje, hvor meget de tre dimensioner hver især skal vægtes (Arnold, 1979).

Konkret handleforslag

Handleforslaget vil tage udgangspunkt i en konkret undervisningsaktivitet for bedre at kunne eksemplificere de tre dimensioner. For at visualisere handleforslaget har vi udarbejdet et vennediagram, der har fokus på, at alle tre dimensioner bør optræde i en undervisningssammenhæng (Bilag 4). Handleforslaget tager afsæt i kompetenceområderne "Alsided idrætsudøvelse" og "Idrætskultur og relationer". Aktiviteten, som er omdrejningspunktet i handleforslaget, er hiphop, som er en del af videns- og færdighedsområdet "Dans og udtryk".

I forbindelse med de tre dimensioner er det relevant at starte med "læring i bevægelse". I denne dimension bør idrætslæreren overveje valg af øvelser, som eleverne skal arbejde med i forløbet. Fokus er derfor på læring i bevægelse, da eleverne opnår kendskab til konkrete hiphop trin, som er kendetegnet for denne dansekultur.

I og med at planlægningen skal favne alle læringsdimensioner, er det også vigtigt at fokusere på, hvordan eleverne kan udvikle deres viden om hiphop igennem dimensionen "læring om bevægelse". Læreren skal i planlægningen gøre sig overvejelser omkring relevant teori og centrale begreber, som kan bidrage positivt til elevernes forståelse af hiphopkulturen (Arnold, 1979). Dette kan være ved at inddrage Rudolf Labans bevægelseslære (BESS), som kan bruges til at udvikle, analysere og vurdere koreografier (Winther, 2015)). Dette kan ydermere hjælpe eleverne til at få en kropslig forståelse for læring i bevægelse, da den viden, som bliver præsenteret ved læring om bevægelse, kan bruges til at guide i udførelsen af bevægelserne.

Den sidste dimension "læring gennem bevægelse" er også væsentligt i idrætslærerens planlægning, da læreren skal gøre sig bevidste valg ift. fagets dannelsesmæssige opgave. I forløbet med hiphop kan man f.eks. arbejde med færdigheds- og vidensområdet "Ansvar og samarbejde". I en aktivitet som hiphop er det væsentligt at skabe et trygt læringsmiljø, som kan ske ved at eleverne får en forståelse for egne og andres roller. Grunden til at inkorporere temaet "Ansvar og samarbejde" skyldes, at det også er et noget, eleverne kan relatere til og bruge i andre sammenhænge, og som rækker ud over idrætsfaget.

Konklusion

Formålet med dette projekt var at undersøge, hvordan idrætslæreren i udskoling arbejder med inddragelsen af idrætsteori, og hvilke muligheder samt udfordringer det giver ift. fagets dannelsesmæssige aspekt. Her viser projektet, at idrætslærere i udskoling arbejder med at integrere idrætsteori på forskellige måder i deres undervisning. Lærerne inddrager idrætsteori i form af oplæg, reflekterende samtaler og opgaver, hvor eleverne arbejder med didaktiske redskaber såsom koreografitrappen. I forbindelse med dette pointerer begge lærere, at fokuset i deres planlægning ofte drejer sig om at opfylde specifikke kompetencemål og eksamenskrav, hvilket kan reducere rummet for kreativitet og dannelse i undervisningen. I faghæftet for idrætsfaget understreges betydningen af alsidig udvikling i idrætsundervisningen. Der er en ambition om, at eleverne gennem aktiv handling og fællesskab kan udvikle sig alsidigt. At få implementeret dette i undervisningen har vist sig at være udfordrende for projektets respondenter grundet et øget fokus på eksamensforberedelse og kompetencer. I forhold til dette ser de begge muligheder og udfordringer i, at idrætsteori er blevet en del af deres planlægning og dermed undervisning. Nogle af udfordringerne er, at fokuset i undervisningen ofte bliver valgt ud fra, hvad de skal kunne til idrætsprøven. Indholdet i undervisningen er derfor forhåndsbestemt, hvilket kan have betydning for, at underviserne ikke gør sig de samme overvejelser omkring, "hvorfor" eleverne skal undervises i dette. Ved ikke at have fokus på undervisningens "hvorfor" kan der opstå en tendens til at prioritere præsentation og teoretisk indhold på bekostning af idrætsfagets traditionelle dannelsesværdier. Dertil sagt ser lærerne også muligheder i, at der er kommet et større fokus på inddragelse af idrætsteori i forhold til fagets dannelsesmæssige potentiale. En af mulighederne dertil er, at eleverne bliver præsenteret for forskellige indholdsområder og på den måde stifter bekendtskab med nye idrætslige aktiviteter, der kan være med til at åbne dem for nye perspektiver. Disse perspektiver kan være med til at danne eleverne på sigt, da de opnår mere nuancerede synsvinkler gennem idrætsfaget på sig selv og hinanden.

Samlet set viser projektet, at der er en spænding mellem idrætslærernes ønske om dannelse og behovet for at imødekomme præstationskrav og målene for idrætsprøven. Der er potentiale for, at integrering af teori og fagligt indhold kan være berigende for elevernes læring og dannelse, men det kræver en balance mellem kravene fra fagets struktur og dets muligheder for at bidrage til en helhedsorienteret idrætsundervisning.

Litteraturliste

- Ahrenkiel, L. (2020). *Mixed methods*. Hentet 24. april 2024 fra Laeremiddel.dk:
<https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabelige-metoder/mixed-methods/>
- Arnold, P. (1979). *Meaning in movement, sport and physical education*. Heinemann.
- Biesta, G. J. (2011). *God uddannelse i målingernes tidsalder: Etik, politik, demokrati*. Klim.
- Børne- og Undervisningsministeriet. (2019). *Idræt Faghæfte 2019*. Hentet fra EMU.dk:
<https://emu.dk/grundskole/idraet/faghaefte-faelles-maal-laeseplan-og-vejledning>
- Christensen, A. B. (2022). At integrere teori og praksis i idræt. I K. L. Madsen, & A. M. Svendsen (Red.), *Fagdidaktik i idræt* (s. 47-64). Frydenlund.
- Christensen, A. B., Degn, J., & Huus, C. (2023). Temabaseret idrætsundervisning - lige til højrebenet eller sort snak? 47-66.
- Guldager, J. D., Andersen, M. F., Christensen, A. B., Bertelsen, K., & Christiansen, L. B. (2023). *Status på idrætsfaget 2022*. Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL).
- Hansen, P. (2016). I idræt går læring og dannelse hånd i hånd. *Idrætsfagt i bevægelse*.
- Jacobsen, B., Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Fænomenologi. I L. Tanggaard, & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitativ metode* (s. 217-240). Hans Reitzels Forlag.
- Klafki, W. (2011). *Dannelsesteori og didaktik - nye studier* (3 udg.). Klim.
- Knudsen, M. E., & von Seelen, J. (2019). Teori i idrætsfaget. I K. Thorgård, & A. von Oettingen (Red.), *Universitetsskolen: Mellem forskning, uddannelse og skoleudvikling* (s. 151-164). Dafolo.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterView: Introduktion til et håndværk* (2 udg.). Hans Reitzels Forlag.

- Langdridge, D. (2007). *Interpretation and meaning: IPA, hermeneutic phenomenology and template analysis*. Pearson Education (Us).
- Lynggaard, K. (2015). Dokumentanalyse. I L. Tanggaard, & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitativ metode* (s. 153-168). Hans Reitzels Forlag.
- Madsen, K. L. (2022). At fremme meningsfulde idrætsoplevelser. I K. L. Madsen, & A. M. Svendsen (Red.), *Fagdidaktik i idræt* (s. 27-44). Frydenlund.
- Madsen, K. L., & Svendsen, A. M. (2022). Afsæt for en idrætsdidaktik. I K. L. Madsen, & A. M. Svendsen (Red.), *Fagdidaktik i idræt* (s. 14-23). Frydenlund.
- Quennerstedt, M. (2019). Physical education and the art of teaching: transformative learning and teaching in physical education and sports pedagogy. *Sport, Education and Society*.
- Rossen, R. T. (2022). *Analyse af observationer*. Hentet 28. april 2024 fra laeremiddel.dk: <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/datakodning-analyse-og-fortolkning-af-empiriske-data/analysetilgange-til-forskellige-empirityper/analyse-af-observationer/>
- Rostbøll, S. F. (2019). Dannelse i idrætsfaget - mere end kropslig kompetencer. I M. W. Andersen, S. H. Balle, V. Berthold, B. Bogisch, J. Bundsgaard, H. B. Carlsen, . . . P. Weng, *Dannelse i alle fag*. Dafolo.
- Rønholt, H. (2008). Dannelse og kompetence. I H. Rønholt, & B. Peitersen (Red.), *Idrætsundervisning: En grundbog i idrætsdidaktik* (2 udg.). Museum Tusulanums.
- Rønholt, H. (2008). Handlekompetence som dannelsesideal. I H. Rønholt, & B. Peitersen, *Idrætsundervisning: En grundbog i idrætsdidaktik* (2 udg.). Museum Tusulanums.
- Schmidt, C. H. (2022). *Hermeneutik*. Hentet 20. april 2024 fra Laeremiddel.dk: <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/hermeneutik/>

- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I L. Tanggaard, & S. Brinkmann (Red.), *Kvalitativ metode* (2 udg., s. 29-53). Hans Reitzel Forlag.
- UC SYD. (u.å). *Dannelse og etik*. Hentet 25. april 2024 fra ucsyd.dk: <https://www.ucsyd.dk/forskning/dannelse-og-etik>
- Volshøj, E. S. (2022). At anvende idrætsdidaktiske modeller. I K. L. Madsen, & A. M. Svendsen (Red.), *Fagdidaktik i idræt* (s. 81-96). Frydenlund.
- von Seelen, J., Nielsen, L. L., Ravn, J., Svendsen, F. F., Esmann, E., Worsøe, J., . . . Nielsen, T. (2020). Teori i idrætsundervisningen - integreret i eller adskilt fra bevægelse. (L. S. Madsen, Red.) *MOV:E - Tema: Idræt*.
- Weirsøe, M. (2024). Nu skal dømmekraften stå sin prøve. *Asterisk nr. 107*. Hentet 23. april 2024 fra <https://dpu.au.dk/asterisk/nu-skal-doemmekraften-staa-sin-proeve>
- Winther, H. (2015). Rudolf Labans bevægelseslære. I H. Winther, L. Engel, M.-B. Nørgaard, & M. Herskind, *Fodfæste og himmelkys -Undervisningsbog i bevægelse, rytmisk gymnastik og dans* (2 udg., s. 127-142). Billesø & Baltzer.
- Aarhus Universitet. (u.å). *Indholdsanalyse*. Hentet 22. april 2024 fra Metodeguide.au: <https://metodeguiden.au.dk/indholdsanalyse>
- Aarhus Universitet. (u.å). *Subjektive besvarelser (social desirability)*. Hentet 21. april 2024 fra Metodeguiden.au: <https://metodeguiden.au.dk/subjektive-besvarelser-social-desirability>

Bilag

Bilag 1: Semistruktureret interviewguide

Spørgsmål	Overvejelser
Hvad er din baggrund som idrætslærer? <ul style="list-style-type: none">- Hvor mange år har du været idrætslærer?- Hvilken uddannelse har du, hvad er din fagsammensætning?- Hvad er din motivation for at være idrætslærer?	Byde personen velkommen og starte interviewet med lidt let snak. Samtidig få et indblik i den interviewedes baggrund
Hvad lægger du vægt på, når du skal planlægge en idrætsundervisning? <ul style="list-style-type: none">- Planlægning af årsplan?- Planlægning af forløb?- Planlægning af den enkelte time? Bruger du idrætsrelaterede læremidler?	Undersøge de bagvedliggende tanker, som personen gør sig i planlægning af undervisningen. Afdække hvilke overordnede retningslinjer, som personen forholder sig til
Kan du give et konkret eksempel hvordan din idrætsundervisning kan foregå? Ser du det som en fordel eller ulempe at idrætsfaget også har fået en teoretisk dimension?	Undersøge hvordan deres livsverden udspiller sig. Undersøge hvordan selve idrætsteori bliver indtænkt, hvis den gør
Hvad er dit mål med idrætsfaget? Har du gjort dig dannelsesmæssige overvejelser? I og med idrætsfaget er blevet et prøvefag, ændrer det så måden du planlægger og gennemfører idrætsundervisningen?	Angive en retning på at snakke om dannelse. Undersøge hvordan idrætslæreren indtænker dannelse i idrætsfaget
Er der andet du gerne vil tilføje til det vi har snakket omkring?	Afrunding på interviewet

Bilag 2 - Fænomenologisk bearbejdelse af interview

Analyse af Peters interview opdelt i temaer

Tema 1: Planlægning af undervisning

Undertema: didaktiske til- og fravalg i under planlægning af idrætsundervisning

Linje 9-11 s. 1

“(..)Og det er jo for eksempel fra dansedugen med koreografi trappen, hvor vi sådan lige prøvede at skitsere ud, og det er jo ikke fordi der er så meget teori i det, det kan man sige”.

Linje 150-152 s. 4

“Jaar altså vi tænker for det første mere struktur i årsplanen. Altså hvis jeg tænker 15 år tilbage, så kunne man godt have julehygge med de store, det har vi stort set altså det er der ikke tid til”.

Linje 180-184 s. 5

Jeg ved mine elever skal op og blive bedømt, så jeg vil gerne give de bedste forudsætninger for dette. Det betyder vi planlægger undervisning, så det hele tiden kan kobles til eksamen. Det kan selvfølgelig være lidt ærgerligt, da der ikke er så meget plads til spas og løjer”

Tema 2: Idræt som prøvafag

Undertema: Inddragelse af idrætsteori i undervisningen

Linje 9-11 s. 1

“(..) Og det er jo for eksempel fra dansedugen med koreografitrappen, hvor vi sådan lige prøvede at skitsere ud, og det er jo ikke fordi der er så meget teori i det, det kan man sige”

Linje 11-13 s. 1

“Men det går jo fra det der med, at eleverne er hernede (i idrætshallen) og nu skal i prøve at efterligne et eller andet og kopiere det, og så senere skal de prøve bodystorme hvorefter de skal udvikle noget selv og øve det perfektionerede”

Linje 15-16 s. 1

“Vi ser på labans områder, da det jo typisk set er det vi vil spørge ind til, hvis eleverne trækker dans og udtryk til eksamen.”

Linje 36-38 s.1

“Altså der er jo ikke i ottende niende klasse tid til fjolleri, og eleverne må ikke selv vælge og spille, og det kan godt komme som et chok.”

Linje 154-157 s. 4

“Vi er nødt til at starte, så halvdelen af 8. klasse også er pensum for at vi kan nå det. Vi kan ikke nå og komme rundt om det hele i 9.klasse. Altså når de bliver målt på de 6 indholdsområder, jamen så er det de vi forbereder dem til, så alt det leg og sjov det er måske forsvundet lidt, det er i hvert fald begrænset til mellemtrinnet.”

Linje 180-184 s. 5

Jeg ved mine elever skal op og blive bedømt, så jeg vil gerne give de bedste forudsætninger for dette. Det betyder vi planlægger undervisning, så det hele tiden kan kobles til eksamen. Det kan selvfølgelig være lidt ærgerligt, da der ikke er så meget plads til spas og løjer”

Tema 3: Dannelse i idrætsfaget

Linje 36-38 s.1

“Altså der er jo ikke i ottende niende klasse tid til fjolleri, og eleverne må ikke selv vælge og spille, og det kan godt komme som et chok.”

Undertema 1: Dannelsesaspektets muligheder i idrætsfaget

Linje 68-72 s. 2

“Jeg synes der er nogle elever, som bliver mere skarpe på det (idrætsfaget). Vi får et ståsted i forhold til at variere undervisningen, som jeg tænker vi altid har haft, men lige pludselig er der en begrundelse for, hvorfor skal vi gøre det og selvfølgelig er prøven også en begrundelse i sig selv, men det der med at fodboldrene også skal lave dans, og dansepigerne også skal spille fodbold, det synes jeg kan noget”.

Linje 80-83 s. 3

“Ja, altså der er jo noget glæde ved idræt i alting. Når vi danser folkedans eller et eller andet, så er det virkelig, virkelig, virkelig svært ikke at smile, det kan man se på dem alle sammen. Om det går godt eller det går skidt, men det kan noget det der med at bevæge sig til rytme. Man giver dem nogle idrætsoplevelser og erfaringer, som faktisk også er fedt og som udfordrer og udvikler dem”.

Undertema 2: Dannelsesaspektets udfordringer i idrætsfaget

Linje 11-13 s.1

“Men det går jo fra det der med, at eleverne er hernede (i idrætshallen) og nu skal i prøve at efterligne et eller andet og kopiere det, og så senere skal de prøve bodystorme hvorefter de skal udvikle noget selv og øve det perfektionerede”.

Linje 142-143 s. 4

“Ja, altså dannelse arbejder man jo ikke så meget med ude i det virkelige liv, altså sådan når vi kommer væk fra teori”.

Linje 150-152 s. 4

“Jaar altså vi tænker for det første mere struktur i årsplanen. Altså hvis jeg tænker 15 år tilbage, så kunne man godt have julehygge med de store, det har vi stort set altså det er der ikke tid til”.

Linje 154-157 s. 4

“ Vi er nødt til at starte, så halvdelen af 8 klasse også er pensum for at vi kan nå det. Vi kan ikke nå og komme rundt om det hele i 9.klasse. Altså når de bliver målt på de 6 indholdsområder jamen så er det de vi forbereder dem til, så alt det leg og sjov der var, er forsvundet lidt, det er i hvert fald begrænset til mellemtrinnet”.

Analyse af Sebastians interview opdelt i temaer

Tema 1: Planlægning af undervisning

Undertema: didaktiske til- og fravalg i under planlægning af idrætsundervisning

Linje 11-15 s. 1

“Vi laver tit et teoretisk oplæg med den idrætsteori de skal kunne som vi ligesom starter ud med. Hvis det er boldbasis, så er det Boldspilstrappen osv og så er det ligesom det de får som ståsted og så skal de så ud og bruge det i praksis. Efterfølgende prøver vi så at give dem nogle refleksionsopgaver til det vi har lavet eller i hvert fald få dem til at sætte ord på hvad de har forstået ved at bruge idrætsteorien”

Linje 24-26 s. 1

“Vi kigger på Fælles Mål for det valgte emne og der kan man lige overordnet se, hvad eleverne skal kunne i de enkelte områder, som vi ligesom prøver at have med ind i overvejelserne når vi skal udvælge teori”

Tema 2: Idræt som prøvfag

Linje 52-58 s. 2-3

“Jeg synes det er en omfattende eksamen, de skal til. Det minder jo nærmest om den som i (henviser til os) også skal til. Det med der ikke er noget der er tilfældigt og skal være planlagt og gennemøvet. Det synes jeg ikke er optimalt. Hvis det er meningen at få bevægelse ud af eleverne, så synes jeg det er ærgerligt, at det er blevet et eksamensfag. Det var et frirum for nogle af eleverne som synes skolen var træls og jeg er med på det også kan motivere nogle enkelte for at tage idræt mere seriøs, men det er også bare blevet endnu et skolefag, der kan dunke nogle oven i hovedet”.

Linje 61-64 s. 3

“(…) Der skal kunne sættes lighedstegn med undervisningen, og hvad de skal kunne til eksamen. Så det er også det der dikterer, hvilke emner vi vælger fordi vi skal ramme enkelte boldspil eller bestemte folkeskolelege. På den måde bliver eksamen meget styrende”.

Undertema: Inddragelse af idrætsteori i undervisningen

Linje 11-15 s. 1

“Vi laver tit et teoretisk oplæg med den idrætsteori de skal kunne som vi ligesom starter ud med. Hvis det er boldbasis, så er det Boldspilstrappen osv og så er det ligesom det de får som ståsted og så skal de så ud og bruge det i praksis. Efterfølgende prøver vi så at give dem nogle refleksionsopgaver til det vi har lavet eller i hvert fald få dem til at sætte ord på hvad de har forstået ved at bruge idrætsteorien”.

Linje 28-29 s. 2

“Det er teori først og så praksis bagefter og så prøver vi at få dem til at have en reflekterende samtale efterfølgende, hvor de ligesom skal bruge begreber”.

Tema 3: Dannelse i idrætsfaget

Linje 69-71 s. 3

“Dannelse for mig er, at de skal kunne være klædt på til det virkelige liv efterfølgende og til de krav og forventninger, som bliver stillet til dem. Det synes jeg er meget det som er vores opgave i forhold til dem”

Undertema 1: Dannelsesaspektets muligheder i idrætsfaget

Linje 73-75 s. 3

“Mit mål er at give dem noget bevægelsesglæde og give dem lyst til at prøve nye ting og kaste dem ud i noget, som de nødvendigvis ikke har prøvet før, så det ikke bare er fodbold hele vejen igennem”

Linje 77-79 s. 3

Det med at de får viden om mange forskellige slags sportsgrene, men også at de ikke er bange for at prøve noget nyt. Det synes jeg er ret væsentligt

Undertema 2: Dannelsesaspektets udfordringer i idrætsfaget

Linje 52-58 s. 2-3

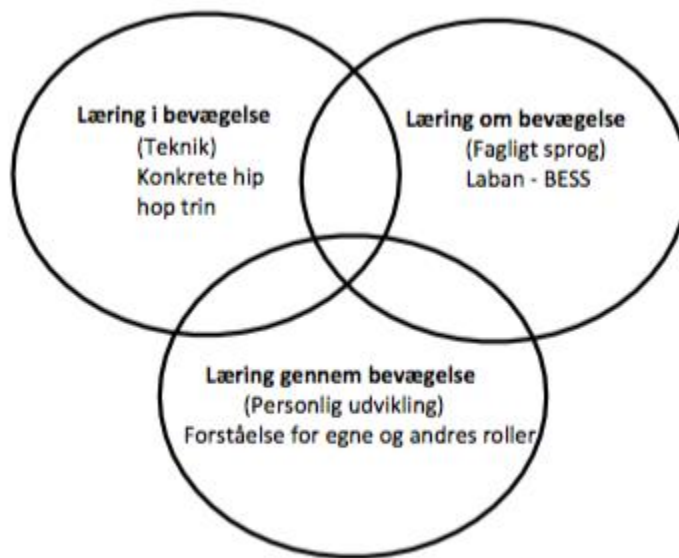
“Jeg synes det er en omfattende eksamen, de skal til. Det minder jo nærmest om den som i (henviser til os) også skal til. Det med der ikke er noget der er tilfældigt og skal være planlagt og gennemøvet. Det synes jeg ikke er optimalt. Hvis det er meningen at få bevægelse ud af eleverne, så synes jeg det er ærgerligt, at det er blevet et eksamensfag. Det var et frirum for nogle af eleverne som synes skolen var træls og jeg er med på det også kan motivere nogle enkelte for at tage idræt mere seriøs, men det er også bare blevet endnu et skolefag, der kan dunke nogle oven i hovedet”.

Bilag 3: Helle Rønholt - Almen handlekompetence

Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s. 60

Bilag 4 - Venn-diagram til visualisering af handleforslag

Venn-diagram - En visualisering af de tre dimensioner og deres gensidige afhængighed